Gezi Direnişi broşürleri: 3

Tarık Ali

HAKİKAT KAZANACAK!

Antenler, Rotatifler, Kitaplar Yalan Söylüyor

#direngezi
#direnankara

agorakitaplığı

Tarık Ali
Hakikat Kazanacak!

agorakitaplığı
416

TARIK ALİ

Pakistan doğumlu. Yüksek öğrenimini İngiltere'de Oxford University'de tamamladı. 1960'lı ve 1970'li yılların önemli siyasal kişilerinden birisi. Gerek o onyıllarda gerekse daha sonra bugünlere değin, kitlesel eylemlerle siyasal hareketlerde etkin rol oynamasının yanı sıra, geniş bir ilgi alanına ve türlere yayılan yapımcılığı, oyunları ve kitaplarıyla da beğeni toplamış ve yankı uyandırmıştır. Şimdilerde *New Left Review* dergisi editörlerinden ve Londra'da yaşıyor.

İncelemeleri: *Pakistan: Askeri Yönetim mi, Halk İktidarı mı?* (1970), *1968 ve Sonrası: Devrimin İçinde* (1978), *Pakistan Ayakta Kalabilir mi?* (1982), *Nehru'lar ve Gandhi'ler* (1985), *Sokak Savaşı Yılları: 1960'lı Yılların Otobiyografisi* (1987), *Yukarıdan Devrim: Sovyetler Birliği Nereye Gidiyor?* (1988), *Fundamentalizmler Çatışması* (2002), *Bush Bağdat'ta - Irak'ın Yeniden Sömürgeleştirilmesi* (2003), *İmparatorluk, Direniş ve İsyan - David Barsamian'la Konuşmalar* (2004), *Karayip Korsanları* (2006), *Düello – Amerikan Gücünün Uçuş Rotasındaki Pakistan* (2008), *Komünizm Düşüncesi* (2009), *Obama Sendromu* (2010).

Romanları: İslam Beşlisi: *Nar Ağacının Gölgesi* (1992), *Selâhaddin'in Kitabı* (1998), *Taş Kadın* (1999), *Palermo'da Bir Sultan* (2005), *Altın Kelebeğin Gecesi* (2010).

Komünizmin Çöküşü Üçlüsü: *Kefaret* (1991), *Ayna Korkusu* (1998).

Tarık Ali

HAKİKAT KAZANACAK!

Antenler, Rotatifler, Kitaplar Yalan Söylüyor

Gezi Direnişi broşürleri: 3

Hakikat Kazanacak!
Antenler, Rotatifler, Kitaplar Yalan Söylüyor
Tarık Ali

Kapak tasarım - mizanpaj: Sibel Yurt

© 2013, Tarık Ali
© 2013; bu kitabın yayın hakkı
Agora Kitaplığı'na aittir.

Birinci Basım: Ağustos 2013

ISBN: 978-605-103-213-9

Baskı ve Cilt: Ceylan Matbaası
Güven İş Merkezi, B Blok, No 318
Topkapı/İstanbul
Tel: (0212) 613 10 79

AGORA KİTAPLIĞI
Sertifika no: 12761
Kuloğlu Mah. Turnacıbaşı Cad.
No: 54, Çukurcuma-Beyoğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 243 96 26 - (0212) 251 37 04 Fax: (0212) 243 96 28
www.agorakitapligi.com
e- posta: agora@agorakitapligi.com

İÇİNDEKİLER

1) Nâzım Hikmet'e Mektup 1

2) Türkiye'de Şehirler Hakikatleri Haykırıyor 5

3) Türkiye'li Dostlar, Bütün Avrupa'da
Umut Kıvılcımı Yaktınız! 8

4) Ankara'dayken 11

5) Türkiye Uykusundan Uyandı! 18

6) Gezi Parkı Umarım Syriza Benzeri
Bir Partiyi Ortaya Çıkarır 29

7) Türkiye'de Direniş ve Umut Alevleri 47

8) Türkiye, NATO, İç ve Dış İlişkiler 54

HAPİSTE YATACAK OLANA BAZI ÖĞÜTLER

Dünyadan, memleketinden, insandan
umudun kesik değil diye
ipe çekilmeyip de
atılırsan içeriye,
yatarsan on yıl, on beş yıl
daha da yatacağından başka.
"Sallansaydım ipin ucunda
bir bayrak gibi keşke"
demiyeceksin,
yaşamakta ayak direyeceksin.
Belki bahtiyarlık değildir artık,
boynunun borcudur fakat,
düşmana inat
bir gün fazla yaşamak.

İçerde bir tarafın yapayalnız kalabilirsin,
kuyunun dibindeki taş gibi.
Fakat öbür tarafın
dünyanın kalabalığına
öylesine karışmalı ki,
sen ürpermelisin içerde,
dışarda kırk günlük yerde yaprak kımıldasa.
İçerde mektup beklemek,

yanık türküler söylemek bir de,
bir de gözünü tavana dikip sabahlamak
tatlıdır ama tehlikelidir.

Tıraştan tıraşa yüzüne bak,
unut yaşını
koru kendini bitten
bir de bahar akşamlarından;
bir de ekmeği
son lokmasına dek yemeği,
bir de ağız dolusu gülmeyi unutma hiç bir zaman.
Bir de kimbilir,
sevdiğin kadın seni sevmez olur,
ufak iş deme,
yemyeşil bir dal kırılmış gibi gelir,
içerdeki adama.

İçerde gülü, bahçeyi düşünmek fena,
dağları, deryaları düşünmek iyi.
Durup dinlenmeden okumayı yazmayı,
bir de dokumacılığı tavsiye ederim sana,
bir de ayna dökmeyi,

Yani içerde on yıl, on beş yıl
daha da fazla hatta
geçirilmez değil,
geçerilir,
kararmasın yeter ki
sol memenin altındaki cevahir!

Nâzım Hikmet

HAKİKAT KAZANACAK!

Antenler, Rotatifler, Kitaplar Yalan Söylüyor

1
NÂZIM HİKMET'E MEKTUP

Sevgili dost, sevgili yoldaş,

Sen öleli çok oldu, biliyorum. İkimiz de ölümden sonra herhangi bir şey olduğuna inanmıyoruz, o yüzden öyle bir buluşmayı hayal etmek bile aptalca. Senin kemiklerin Moskova'daki mezarında gömülü. Resminin olduğu mezar taşı iyi niyetle yapılmış. Hiç fena değil. Kesinlikle post-sosyalist gerçekçiliğe uygun ve bence senin de hoşuna giderdi. Fakat kemiklerine Anadolu'ya dönme izni vermedikleri için hâlâ gizli bir tehlike söz konusu. Ülkende kitapların yayınlanıyor, şiirlerin okunuyor, lakin kemiklerinin topraklarına götürülmesi yasak. Bel-

ki de bir mezarın olsa orasının umuttan vazgeçmeye yanaşmayanların; seni sürgün eden, 1923'te Bakû'ye gitmeye cesaret eden ilk komünistleri boğduran, 1980'li yıllarda ülkenin en güzel insanlarının bir kısmını işkencelerden geçirip katleden, üniforma içindeki körelmiş milliyetçiliğe kafa tutanların buluşma yeri olacağını düşünüyorlar.

Şimdi iktidar onların da haleflerine geçti. İlkel milliyetçilik ile kurnaz İslamcılık şimdi ortak bir soyu paylaşıyorlar. Bu kan, tasavvur edebileceğin gibi, senin uğruna nefis şiirlerini yazdığın insanların kanı. Yaşarken kaleme aldığın şiirler de onlar için, onlar gözlerini açsınlar ve kendi kurtuluşlarının yolunu bulsunlar diye yazılmıştı.

Bir gün nâşın ülkene dönecek. Bir gün. Gömülmek isteyeceğin yere. Gezi Parkı'nda mütevazı bir mezarın olacak belki, ya da sen her nereyi tercih edersen orada.

Belki Ankara'da Çankaya'da bir parkta, ülkenin hakimlerinin konutlarından uzak olmayan bir yerde. Belki bu daha iyi olur. Türkiye'nin ebedi vicdanı, onun adını lekeleyenlere yakın bir yere gömülür. Ya da onlar senin mezarını kanla lekelenmiş meydanlardan ve sokaklardan uzakta bir yere götürmeyi isterler. Senin bir şiirinde, *'Anadolu'da bir köy mezarlığına gömün beni/.../tepemde bir de çınar olursa'* diye yazdığını biliyorum, fakat devir biraz değişti. Sana, insanların kirazların çiçek açtığı bir zamanda senin onuruna düzenlenen bir festivale her yıl

gelip, "Merhaba" diyecekleri, deniz kenarında küçük bir kasabayı teklif edebilir miyim? Herkes gelsin oraya: Kürtler, Ermeniler, Türkler, erkekler, kadınlar, işçiler, çiftçiler, okul çocukları, üniversite mezunları, yabancı ülkelerden eski yeni dostlar. Eğer halen sağsam ben de oraya ilk gidenler arasında olmayı isterim doğrusu.

Ben senin şiirlerini ilk defa yeniyetmeliğimde okudum. Annemle babamla seninle 1951'de Pekin'de Dünya Barış Konferansı'nda tanışmışlar. Annemle birlikte çektirdiğin fotoğraflarını gördüm; babamın çektiği filmlerde de görüntülerin vardı. Yani, seni uzun süredir tanıyorum. Zaten bu yüzden şimdi aniden sana yazma ihtiyacını hissettim. Bunun sebebi, elbette bu yıl, 2013'te, senin ölümünden elli yıl sonra gerçekleşen olaylar. İktidara seçimle gelen bir demagog, seçimin kendisine yurttaşlarının çıkarlarını ayaklar altına alma hakkını verdiğini sandı. O, Boğaz Köprüsü'ne yeni bir köprü yapmak ve şehrin bütün manzarasını kapatacak bir cami dikmek isteyen, dar görüşlü bir hayalci. Mimariye gerçek ilgisi sıfır. Sıfır. Fakat inşaat sektörüne ilgisi çok derinlere uzanıyor. Onun hayatını ve hayallerini kaplayan şey, paranın şıngırtısı. Onun partisi esasen inşaat sektörüne bağımlı. Kafadarlarına yardım etmek için her şeyi buldozerle ezmeye dünden razı.

Fakat balon İstanbul'da patladı. Bu şehrin yurttaşları kendi parklarının yıkılması kararına meydan okudular

ve kendilerinin söylediği gibi, ufacık bir fidandan dev bir ağaç yetişti. Onların neo-liberalizm dedikleri yeni kapitalizme karşı, devletin tezgâhladığı teröre karşı, her gece eylemcilere sıkılan Brezilya biber gazına karşı bütün ülke ayaklandı.

Sevgili Nâzım Hikmet, eğer bu isyana tanık olsaydın, kalemin burada işlenen vahşetlere karşı işlemeye başlardı ve yazdığın her yeni şiirin internetten çabucak eylemcilere ulaşırdı ve onlar da senin şiirlerini gür seslerle birbirlerine ve bütün dünyaya okurlardı.

Yayıncım Osman Akınhay (ki o da askeri diktatörlük döneminde yıllarını hapishanede geçirmiş birisi) benim Türkiye'deki durum üzerine birkaç dağınık konuşma ve yazımı yayınlamayı istedi. İkimiz de arka kapağa senin şiirlerinden birini koymakta ve kitabın sunuşu olarak sana kısa bir mektup yazmamda hemfikir olduk. Mücadele asla sona ermedi. Bu yüzden sana bir süre sonra yeni ve daha uzun bir mektup daha yazabilirim, haberin olsun.

Tarık Ali
1 Temmuz 2013

2
TÜRKİYE'DE ŞEHİRLER HAKİKATLERİ HAYKIRIYOR*

Birkaç ay önce İstanbul'da bulunduğum sırada, aktivistleri çepeçevre saran kasvetli depresyon havasını fark etmemek çok zordu. İstiklal Caddesi'nde bulunan, şehrin en eski sinemalarından birinin [Emek Sineması] yıkılacak olması, iş dünyasının ve pazarın çıkarlarına şartsız teslimiyet hali, iktidarın en önemli finansal ve siyasal dayanaklarından biri olan inşaat sektörünün katı bir şekilde savunulması, genel umutsuzluk havası, medyanın köle gibi itaatkâr suskunluğu...

*) Bu yazı Türkçe'de ilk olarak 4 Haziran 2013 tarihinde Yeşil Gazete internet sitesinde yayınlanmıştır: http://www.yesilgazete.org/?p=84294.

Bütün bunların yanında, Erdoğan'a yönelen öfkenin artması geliyordu. Demokratik yollarla seçilen ancak dar kafalı bir diktatör gibi davranan, ülkenin her yanındaki müteahhitlerin sultanı Erdoğan. Yanlış hatırlamıyorsam 62 [63] ehlileştirilmiş 'bağımsız' entellektüeli danışmanı olarak yanına almış. Bu soytarılar acaba şimdi ne öneriyorlar?

Taksim Meydanı'nda patlak veren olaylar Türkiye politikası açısından son derece önemli gelişmeler. Hareketin hızla Ankara, İzmir, Bodrum ve diğer küçük şehirlere taşarak Erdoğan'ın istifasını talep etmesi -ki bu, ABD'de Occupy hareketlerinin Obama'ya yöneltmediği bir talep- bu hareketin siyasal bakımdan benzerlerinden ayrıştığını gösteriyor. Bu hareket diktatörlüğe meydan okuyor. Bu hareket ülkeye ve dünyaya körleşmiş, yıkıcı, neo-liberal ve giderek militerleşen hükümet politikalarına karşı bir muhalefet olduğunu gösteriyor.

Erdoğan önyargılarını, muhalifleri 'ayyaşlar' olarak tanımlayarak gözler önüne serdi. Eğer bu inşaat mafyasına ve hilkat garibelerine sadece ayyaşlar karşı çıkabiliyorsa, mantık derhal alkol almaya başlamayı gerektirir. Toplumsal bakımdan tutucu, siyasal bakımdan prensip sahibi olmayan, ekonomik bakımdan birkaç seçkin işkoluna bağımlı hale gelmiş, askeri bakımdansa NATO'nun en favori İslamcısı durumundaki bu iktidar partisi, sokakların sesini dinlemeli.

Arka arkaya şehirlerden haykırılan hakikatler hükümete nahoş gelebilir; ancak bu insanların söyledikleri, danışmanların yumuşatılmış sözlerinden, kalemleri satılık köşe yazarlarının yazdıklarından ve yandaş kanalların haber sunucularının döktürdüklerinden daha değerli.

İstanbul'un vatandaşları yeni bir şey çıkardı ortaya ve bu daha başlangıç. Umarım...

3
TÜRKİYELİ DOSTLAR, BÜTÜN AVRUPA'DA UMUT KIVILCIMI YAKTINIZ!*

Türkiye'deki her yaştan sevgili dostlar,

Mücadelenizi hem yurtdışından izleyenler, hem de birkaç gün bizzat Ankara'da izleyen biri olarak ben şunu bilmenizi isterim ki bütün Avrupa'da umudu bir kez daha tutuşturdunuz.

Yaptığınız muazzam derecede önemli bir şey, çünkü Türkiye'deki gençliğin herkes gibi, Yunanların, İspanyolların, Portekizlilerin, İtalyanların yaptığı gibi; seçim-

*) Tarık Ali'nin 15 Haziran 2013 tarihli bu mesajının video kaydı için bkz. http://www.youtube.com/watch?v=NymCmgSY6h8&feature=youtu.be.

le iktidara gelmiş otoriter hükümetlerin baskılarına direnebileceklerini gösterdiniz, gösteriyorsunuz.

Gösterdiğiniz bu cesaret Türk siyasetini de dönüştürüyor.

Ortaya çıkacak değişiklikleri kısa vadede fark edemeyebiliriz. Ama kuşağınızın sokaklara çıkarak otoriter hükümetlerin politikalarına boyun eğmeyeceğini göstermesi bütün dünya adına çok önemlidir.

Vazgeçmeyin!

Size bir şey daha söylemek istiyorum. Söyleyeceğim şeyin kolayca taraftar bulamama ihtimali varsa da bunu söylemek zorunda hissediyorum kendimi.

Bir toplumsal hareketin coşkusu içinde, geçici olarak ne zaman duracağımızı kestirmek zor olabilir.

'Geçici' sözcüğünü sizi yenilgiye uğratmalarını engellemek için kullandım.

Eğer hareket ivme kaybetmeye, gittikçe daha az insan sokağa çıkmaya başlarsa, o zaman bu durum bazılarınca yenilgi olarak görülecektir.

Ama inisiyatifi siz ele alır ve uygun bir gerekçeyle hareketin temposunu düşürme vaktinin geldiği kararını kendiniz verdikten sonra bütün ülkede ayda bir, iki kez düzenli etkinlikler yapmaya başlarsanız, hâlâ orada olduğunuzu, birbirinizle dayanışma içinde ayakta olduğunuzu gösterebilirsiniz. Aynen Gezi Parkı'ndaki olaylarında ve sonrasında yaptığınız gibi...

Geçmişteki mücadelelerden öğreneceğimiz çok önemli bir ders var. Düşmanlarımız her zaman bizi bölmeye ve kırmaya çalışırlar, içimize sivil polisler, provakatörler gönderip sorunlar çıkararak birliğimizi bozmayı denerler.

Dolayısıyla, ne yapmamız gerektiği kararı hepimizin üzerinde anlaştığı bir karar olmalı.

Ne kadar çok insan böyle düşünürse, tabii ki o kadar iyi olur.

Bunu yapmak zordur, ama yapılması zorunlu böyle şeylerin olduğunu da akıldan çıkarmamalıyız.

4
ANKARA'DAYKEN*

Her şey nasıl da değişiyor. Daha geçen Nisan ayında İstanbul'a gittiğimde kasvetli bir ruh hali vardı. Dostlarımın en coşkulu olanlarının bile süngüsü düşüktü. Rejime karşı içten içe bir düşmanlık besleniyordu her zaman, fakat AKP'nin hegemonyası -bana birçok kere anlattıkları kadarıyla- oldukça derinlere kök salmıştı. Tayyip Erdoğan nobran, sinik, fakat akıllıydı ve bu noktada Atatürk'ün zamanında hapse attırdığı çok sevilen komünist şair Nâzım Hikmet'in bazı dizelerini aktarmaktan çekinmiyordu.

*) Bu yazı ilk olarak, *London Review of Books* dergisinin internet sitesinin blogunda 19 Haziran 2013'te yayınlanmıştır: http://www.lrb.co.uk/blog/2013/06/19/tariq-ali/in-ankara.

Nâzım Hikmet ülkesinden tekneyle kaçmıştı ve bir Sovyet tankerince kurtarılmıştı. Kaptan kendisine, "Nâzım Hikmet olduğunuzu kanıtlayabilir misiniz?" diye sorunca, şair buna gülerek karşılık vermiş ve kaptanın kabininde, üzerinde kendisinin fotoğrafının bulunduğu bir afişi işaret etmişti. Nâzım Hikmet 1963'te Moskova'da öldü. Naşı hâlâ sürgünde.

Şimdilerde sohbet konuları ne yeneceği, Suriye sınırından yufka kadar ince nefis pizzalar ve orta yaşlarda yapılan çocukların hayata kattığı sevinçler hakkındaydı. İstiklal Caddesi'nde eski bir sinema [Emek Sineması] yıkılmak üzereydi. Onun yerine, pasajları ve (çok eskiden varlıklı Ermeni tüccar ailelerinin yaşamakta olduğu) Belle Epoque tarzı yapılarıyla bu tarihsel caddenin dokusunu bozan şekilsiz dükkânlar yapılacaktı. İşte orada, Emek Sineması'nın yıkılmak istenmesine karşı küçük çaplı gösteriler yapılıyordu, ama daha ziyade sembolik nitelikteydi bu eylemler. Gazeteler rejimin son PR (tanıtım) zaferinin haberleriyle doluydu; 60 'âkil adam'a bazı bazı danışılması gibi bir durum söz konusuydu. Gazetelerin ön sayfalarında, bu âkil adamların Dolmabahçe Sarayı'nda (kiç bir toplantıya münasip kiçlikteki bir ortamda) yaptıkları ilk toplantılarının fotoğraflarına yer verilmişti. Eskiden tanıdığım Murat Belge de onların arasındaydı.

Kayıtsızlıktan cesaret alan Başbakan Erdoğan, başka planlarının peşindeydi: Gezi Parkı'na bir alışveriş mer-

kezi dikmek, Boğaz'a üçüncü bir köprü yapmak ve Mimar Sinan'ın güzelim eserlerinin görünümünü kapatacak şekilde yeni, devasa bir cami inşa etmek derdindeydi. Tabii böyle konularda İstanbul'da yaşayanların fikri kesinlikle alınmıyordu. İşte bu durum, İstanbul'da yaşayan insanları kızdırdı ve şehrin merkezinde ufacık bir yeşil alanı işgal etmelerinin yolunu açtı.

Şimdi hepimizin bildiği üzere, uzlaşma yolu aramak Türkiye'nin başbakanının kuvvetli olduğu bir özelliği değil. Onda bir akıl ya da gönül cömertliğinden de eser yok. Seküler aydınlardan tiksiniyor, Cumhuriyet'in kuruculanına ayyaş ya da alkolik (sanki onları tanımlayan özellikler, Lord Curzon ile Britanya İmparatorluğu'nu püskürtmeyi başarmaları değil de bunlarmış gibi) demekte hiçbir beis görmüyor, habire solcu 'teröristler'den gelecek tehlikeden dem vurup duruyor. Erdoğan kızdığı zaman resmen bir boğaya dönüyor ve bazen kendi arkadaşlarını bile büyük sıkıntılara sokuyor.

Sosyal bakımdan muhafazakâr, siyasal bakımdan prensip nedir bilmeyen, ekonomik bakımdan inşaat sektörüne bel bağlamış ve askeri/siyasal bakımdan NATO'nun gözde İslamcıları olan iktidar partisi AKP, sokaktan yükselen sesleri hep duymazlıktan geldi. Ne de olsa, diğer Müslüman ülkelere model olarak gösteriliyorlardı. Erdoğan'ın şiddete başvurmaktaki (ağırlıkla genç olan insanlara karşı coplama, tazyikli su ve biber

gazı sıkmadaki) fütursuzluğu bu modeli yerle bir etti. Zaten Beyaz Saray'ın da, klasik tutumuyla "iki taraf da itidalli olmalı" açıklamasıyla kızgınlığını belli etmesi gecikmedi.

Polisin silahsız ve barışçı protestoculara saldırısı çok kötü geri tepti. Kırk sekiz saat içinde birçok şehirde dayanışma gösterileri düzenlendi ve halka açık meydanlar işgal edildi. Ufacık bir protesto, büyüklü küçüklü müteahhitlerin sultanına karşı ülke çapında bir ayaklanmaya dönmüştü. Ben 15 Haziran gecesi Ankara'ya indiğimde, bu durumu yansıtan işaretleri görebiliyordum. Akrepler ve TOMA'lar harekete geçmeye hazır olarak ana caddeleri tutmuşlardı.

Ben hayatımda ilk defa gece başlayan protestolara tanıklık ettim. İnsanlar işlerinden evlerine gidiyor, üstlerini değişip yemeklerini yiyor, kravatlarını çıkarıp eyleme hazırlanıyorlardı. Ellerinde birer su şişesi, yüzlerinde ıslak mendiller, biber gazının etkilerinden korunmaya hazırdılar. Gece saat 10 ya da 11 olduğunda genellikle küçük gruplar halinde sokağa çıkıyor, caddeleri ve sokakları gölgeler gibi aşıp Kuğulu Park'a ulaşıyor ve binlerce insan birbirlerine gülüp şarkılar söyleyip sloganlar atıyor, Erdoğan'ı hedef alan tepkilerini dile getiriyorlardı. Sonra polis saldırısı başlıyordu. Saldırıyla birlikte hemen reklam panoları, arabalar ve ellerine geçen başka şeyler alelacele devrilip barikatlar kuruluveriyordu. TO-

MA'ların tazyikli sularla kitleyi dağıtma çabaları nafileydi. Sonra sıra (Brezilya'dan ithal edilen) biber gazına geliyordu. Aralıksız atılan bombalar sonucu kitle dağılıyor, sonra gene toplanılıyor ve bu durum sabaha karşı 3'e, belki daha ileri saatlere kadar devam ediyordu. Üstelik bu eylemler ertesi gün ve gece yeniden başlayacaktı.

Sokaklarda bu eylemler düzenlenirken, apartmanların pencerelerinde göstericilerin anneleriyle anneanneleri dayanışmalarını tencere ve tavaları vurarak gösteriyorlardı ve bu tepki biçimi, Erdoğan'ı uyarmayı hedef alan, Yeniçeri birliklerinin Osmanlı sultanına karşı 'yetti artık' demek amacıyla başvurdukları, ülkenin eski bir geleneğiydi. İstanbul'da Erdoğan anne babaların meydana gelip çocuklarını eve götürmelerini istediğinde, bu sefer binlerce anne meydanı işgal ediyordu ve onlara gene tencere tava vurma sesleri eşlik etmekteydi.

Erdoğan, protestocuları 'çapulcu' diye adlandırmıştı. Mayıs 1968'de Paris'te olduğu gibi, genç Türkler de "Hepimiz çapulcuyuz" diye haykırmaya başladılar. Ben de Kuğulu Park'a gittiğimde duvarda şöyle bir slogan okudum: "Çapulcu festivaline hoşgeldiniz." Parkın her köşesinde hararetli tartışmalar yapılıyor, özgür kütüphaneler kuruluyor, anne babaların getirdiği yiyecekler bedava dağıtılıyor ve genç yüzlerde umut parıltıları seçiliyordu. Steve Bell'in Erdoğan'ı halka saldıran bir TOMA'nın önünde gösteren karikatürünün görüntüsü hepsinin cep

telefonlarındaydı. Genç bir kadına niyetlerinin ne olduğunu sordum. Genç kadın güldü ve şöyle karşılık verdi: "Evet. Bizim tepkimiz dolaysız oldu. Bu ayaklanmanın semiyotiği kesinlikle çok ilginç oldu. Fakat bundan daha önemlisi, sonra ne yapacağımız? Eğer hareketsiz kalırsak bu büyük bir trajedi halini alır." Hemen genç bir delikanlının lafa karıştığını gördüm: "Her gün meydanları tutamayız ya. Daha başka bir şeye ihtiyacımız var."

Yeni muhalefetin nasıl toplanacağını söylemek kolay değil, fakat yeni, demokratik yapıda kurulmuş bir siyasal hareket (örneğin, Yunanistan'daki Syriza gibi) ortaya çıkarsa, bu, aşağıdan gelen insanlara kalıcı bir söz imkânı tanıyacaktır. İstanbul, Ankara, İzmir, Bodrum, Antakya ve diğer şehirlerde ülke içindeki ve dışındaki durumu tartışmak, yeni bir hareketin inşasını geliştirmek üzere ayda bir yapılacak toplantılar bile kalıcı bir şey yaratır ve meydanlardan durmadan atılmalarını bir parça manasız hale getirebilir. Benim umudum bu yönde. Konuştuğum kişilerden bazıları benim umuduma katıldılar, fakat genç bir öğrenci de çıkıp, "Ben bir neo-liberal kapitalistim ve yine de buradayım," deyiverdi.

Diğerleri güldüler. Ben o adama niçin buraya geldiğini sordum.

"Polis şiddetinden dolayı."

"Ama polis neo-liberal değerleri savunmak adına şiddete başvuruyor."

"Hayır. Neo-liberalizm, liberal değerleri öne çıkarır."
"Nerede?"
"ABD'de."
Gerekeni kendisine söyledim.

Bir kadın doktor, doktorların yapacağı bir toplantıya katılmak üzere oradan ayrılmak zorunda olduğunu belirtti. Hükümet, binlerce yaralı göstericiyi tedavi eden doktorların isimlerini toplamaya çalışıyormuş. Onlar aynı fikirdeler mi? Hayır.

Türkiye birdenbire değişti. Yeni kuşak siperlerde. Erdoğan hâlâ kitle desteğine sahip olduğunu göstermek için, yapacağı mitinge ülkenin her tarafından vapurlar ve otobüslerle adam taşıyor. Fakat çok az kişiyi etkileyebiliyor. Bir sonraki seçimlerin muharebe çizgileri belirlenmiş durumda. Müteahhitlerin dostu, bir daha başbakan olamaz. Erdoğan anayasayı değiştirip kendisi başkanlığa atlamayı, yok bunu başaramazsa, Putin tarzı bir yönetime geçmeyi umut ediyordu. Şimdi işi çok daha zor. Bunun için, Aziz Nesin'in, bütün fikirlerini inatçı bir katıra danışan sultanın sonunda politikacıdan usanıp, onun yerine hayvanın kendisini geçirmeye kalktığı "Yeni Başbakan" adlı kısa hikâyesini okusa iyi eder.

5
TÜRKİYE UYKUSUNDAN UYANDI!*

Türkiye'desiniz ve çok önemli bir sürece canlı olarak tanıklık ediyorsunuz. Gezi Parkı'yla başlayan direnişi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'de çok önemli bir siyasal olayın ortasındayız. Demokratik yolla seçilmiş bir hükümetin anti-demokratik yönetimine tanık oluyoruz. Hükümet partisinin seçimle başa gelmiş olması, hiçbir şekilde demokrasiyi bu şekilde işletme hakkını ve iznini tanımıyor.

*) Aslı Aydın'ın yaptığı bu söyleşi 24 Haziran 2013 tarihli *BirGün* gazetesinde yayınlanmıştır.

Bunu söylerken sadece Türkiye'nin başbakanı için konuşmuyorum; bugün dünyanın başka pek çok yerinde de aynı sorunlar görülüyor. Biz bugün Türkiye'de görüyoruz, birkaç gün öncesinde de Yunanistan hükümetinde benzer durumlar yaşandı. Orada devlet radyosu ve televizyonu kapatıldı. Yunanistan'ın bazı kısımları, şu anda Yunanistan'da olup biteni öğrenemiyor bile.

Söylemek istediğim konu, öncelikle Türkiye'de yaşanan olayın sadece size özgü bir olay olmadığı. Fakat Türkiye'nin özelliklerini ve aynı zamanda Türkiye halkının cevabını göstermesi bakımından da bir o kadar özel.

Sistemden kaynaklanan, bütün Avrupa'yı ve Kuzey Amerika'yı etkileyen bir sorundan bahsediyoruz. Ortadaki sorun çok açık. Artık neo-liberal ekonomik sistemin işlemediğini gösteriyor. 1990'lı yıllarda gördük bunu, Washington'da gördük. O tarihlerden bu yana dogmatik bir biçimde bütün dünyada uygulanmaya çalışılıyor.

Bunun sonucunu işte Türkiye'de de görüyoruz. 2008 Wall Street krizi ortaya çıktığında Türkiye medyasında şunu yazdılar ve devletteki aydınlar şunu söylemeye başladılar: "Bakın, bizim ne kadar dinamik bir ekonomimiz var." Oysa Türkiye ekonomisine yakından bakacak olursanız, bankalarınız denetlenmiyor ve verilen tüketici kredileri, borçlarıyla çok sıkıntılı. Şu anda Türkiye ekonomisinde bir düşüş var. Sonuçta Avrupa'daki, dünyada-

ki ekonomileri domine eden ekonomilerden çok fazla kaçamazsınız, bir şekilde onların ağına düşeceksiniz.

Türkiye'deki isyan ekonomik taleplerle başlamadı. Bu anlamıyla farklı değil mi?

Ülkeden ülkeye bu durum değişiklik gösterebilir. Fakat altında yatan sebepler genelde aynıdır. Bunu geleneksel politikalardan uzaklaşma olarak ifade edebiliriz. İktidarlar politikanın ne şekilde yürütüleceğiyle ilgili sorumluluk taşımıyorlar artık. Birçok durumda -Avrupa'da mesela- kim seçilirse seçilsin aynı şekilde hareket ediliyor. İngiltere, Fransa ve Almanya'ya bakın, çok küçük farklılıklar görürsünüz. Bu farklılıklar kültürel konularda izlenir. Ama Avrupa topluluğunun merkezi olarak baktığınız zaman, temellerine baktığınızda, hepsinin her konuda mutabık durumda olduklarını göreceksiniz.

Biz birçok ülkede, 18-28 yaş arası insanların hiçbirisinin, insanların çoğunluğunun oy kullanmak bile istemediğini görüyoruz. İstemiyorlar veya oy kullanmıyorlar. Bu da isyanı tetikliyor. Dünyanın her yerinde kamu alanlarının işgal edilmesi, ayaklanmalar, vs. durumları tetikliyor.

Mesela Puerta del Sol gibi, İspanya'da Madrid'de ve birçok yerde kamuya açık yerler çok uzun bir süre boyunca işgal edildi. Fakat o hükümetler nispeten akıllıydılar. Oradaki hükümet şunu anladı: "Bu insanlar oraları işgal ederek bize karşı çıkmıyorlar, bize karşı ayaklan-

mıyorlar." Ne dediler: "Hadi seçimlere gidelim". Seçimlerde sağ parti kazandı ve otomatik olarak o meydan birdenbire boş kalıverdi.

Türkiye'de yaşanan isyanın Batı'dakilerle benzeştiği ve ayrıldığı noktalar nelerdir?

Türkiye'deki durum çok ilginç. Bir taleple başladı gösteriler. Yani, genele ilişkin bir şey değildi bu. İlk olarak, "Siyasal iktidardan veya genel olarak siyasetçilerden nefret ediyoruz" söylemiyle sokaklara çıkmadı bu gençler. Spesifik olarak bu hükümete karşı şunu dediler: "İstanbul'da, bizim şehrimizin ortasında bulunan bu yeşil alanda alışveriş merkezi istemiyoruz!" Bu kadar.

Böyle geldiler, doğrudan bir taleple geldiler. Biliyorsunuz ki burada pazardan, neo-liberal politikalardan kaynaklı yapılmış bir hareket var. Benim Türkiye'de gördüğüm şey, şu ân hareketin dünyanın diğer yerlerinde olanlardan çok daha ileri bir konumda bulunduğudur. Genel olarak siyasete karşı yapılan bir şey değil. Her gün sokağa çıkan bu ülkenin insanları belli taleplerle hükümeti hedefliyorlar. Kişisel, spesifik sebepleri öne çıkarıyorlar. Bu çok olumlu bir gelişme.

Olay sadece kamuya açık bir meydanla ilgili olmadığı için de bütün Türkiye'ye yayıldı. Dayanışmanın gücü! Bununla yayıldı. Gezi'nin işgal edilmesi süreci Türkiye

geneline yayıldı. Bu da çok önemli bir şeyin göstergesi. Bu da nedir? Genel olarak altta yatan mutsuzluk.

Bu, hükümetin ne şekilde işlediğine ilişkin insanların akıllarının arkasında yatan mutsuzluk hissiyatı. Fakat şimdi artık durumun gidişatı değişiyor.

Türkiye'de başlayan isyan nasıl bir yol izlemeli?

Bazen kitlesel bir ayaklamanın başlaması çok kolaydır. Nasıl ilerletileceği ve gerekirse nasıl sonlandırılacağı meselesi daha zordur. Hareket bölünmemeli. Eylemlere aynı biçimde devam etmek isteyenler ile, "Şu ân için biraz bir şeyler kazandık, gücümüzü koruyalım ve eğer gerek olursa altı ay sonra yeniden geliriz," diyenler arasında bölünme olmamalı.

Çünkü işte o zaman devlet gelip, sayıca az kalan kitleyi ezme fırsatını yakalamış olur. Tavsiyem şu olacaktır; bu hareketin en önemli özelliği birleşik bir şekilde, toplumun her kesiminden insanın biraraya gelmesiyle oluşmuş bir hareket olması. Üç ay önce belki bu insanlar birbirleriyle konuşmuyorlardı bile. Hayat içerisinde farklı farklı görevler ve yerlerde olan insanlar biraraya geldiler. Bu birlik bozulursa işte o zaman kritik bir noktaya gelir ve çok ciddi problemlerle karşı karşıya kalırız.

Bir mutabakat yapılırsa, yani şunu dersek: Evet, galiba biraz ilerleme kaydettik, İstanbul'daki mahkeme AVM'nin yapılmasına karşı bir karar aldı, vs. Bunlar ger-

çekten de güzel gelişmeler. Dolayısıyla Erdoğan'ın kendi etrafında yaratmış olduğu fantezi dünyası, "Kimse bana karşı çıkamaz, ben ve hükümetim herkesi yendik, bir sonraki seçimlerde başkan olacağım, Türkiye'deki eyalet sisteminin başkanı olacağım," vs. gibi şeyler söylüyor olsa da çok büyük oranda saygı kaybetti. Çünkü şu ânda kendi yönetiminin yönettiği ülkede, kendi yönetimi kendi halkını ikiye ayırdı.

Bildiğiniz gibi İslami hareket içinde büyük bölünmeler, büyük ayrılıklar var. Bu ayaklanma bu bölünmüşlükleri su yüzüne çıkardı. Türkiye'de şu ânda bu İslami bölünmenin bir lideri olarak Erdoğan burada, diğeri de [Fethullah Gülen] ABD'de yaşıyor. Bu çerçeve içerisinde Erdoğan'ın pozisyonu ve konumu çok belirgin ölçüde azaldı, zayıfladı. Dolayısıyla bu konuda her gece sokağa dökülen bu cesaretli kişiler şunu anlamalılar -ki çok önemlidir-, ne zaman duracağınıza ve ne zaman başlayacağınıza karar vermek çok önemlidir.

Biraz nefes almayı ve durmayı mı öneriyorsunuz?

Sonsuza kadar durun demiyorum elbette. Ama hareketin herhangi bir anlamda yenilgiye maruz kalmaması için durmanız gereken noktayı bilmeniz gerekiyor. Bunlar bizlerin geçmişten aldığı dersler.

Güney Amerika'dan çok iyi hatırlıyorum. Küba'da başarıya ulaşan devrimden sonra Güney Amerika'nın di-

ğer ülkelerinde de aynı taktiklerin kullanılmasıyla devrimlerin yaşanabileceği düşünüldü. Fakat baktığınızda felaketle sonuçlandı. Bizler gençtik. Aynı şeyleri takip edersek olacak diye düşünüyorduk. Ama çok fazla iyi insan öldü ve diktatörlükler ortaya çıktı.

Yeni sosyal hareketlerin gelişmesi için çok uzun zaman beklemek zorunda kaldık. Venezüela'da, Brezilya'da, Bolivya'da demokratik seçimler sonucunda solcular iktidara geldiler. Sosyal ve ekonomik reformlar yapılmaya çalışıldı. Eva Morales Bolivya'da başkan seçildiğinde şöyle dedi: "Bu Che Guevera'nın zaferidir."

Çünkü Che o dönem toplumdan izole edilmişti. Ama şu ânda biliyorsunuz ki, dünyanın pek çok yerinde mitinglerde birçok insan onun resmini taşıyor. Geçmişten öğrenmemiz gerekiyor. Kendimizi çok fazla izole etmememiz lazım, bizi destekleyenleri kendimizden uzaklaştırmamamız lazım. Genç bir nesil var. Geçmişle bağlantısı olmayan gençler var. Evet, geçmişe ilgisi duyuyorlar, ama geçmişte olanları tekrar etmek istemiyorlar.

Günümüz isyanlarının temel belirleyicisi nedir? İsyancılar ne istiyorlar?

Toplumsal, ekonomik değişiklikler, kaymalar, insanların düşünüşünü de etkiliyor. Kitle bilincini etkiliyor. Sevelim veya sevmeyelim, bugün bilinç şudur: Neo-liberal sistemin karşısında durmak ve ona meydan okumak.

Onun yerine proleterlerin diktatörlüğünü değil, yani bir partili devlet değil, ama en az hakka sahip olan kesimleri destekleyen devletleri istiyorlar.

Şunu anlamak çok önemli; konuştuğumuz şey gençler arasında yeni olan bir şey değil, gelişmekte olan bir şey. Çok da büyük bir öneme sahip. İnsanların "Onlar bizim gibi değil" demesinden hiç hoşlanmıyorum. Neden olsunlar ki? Biz nesil olarak denedik ve çok sayıda kayıp yaşadık, diktatörlükler gördük, işkenceler gördük ve niye bu gençleri de bunlara tabi tutalım? İstediğimiz sonuçlar farklı şekillerde de elde edilebilir.

Kuşkusuz bizim geçmişten öğrendiğimiz gibi şimdiki kuşak bir şeyleri bizden öğrenecek. Bu ikili bir süreç. Bu geçiş dünyası, bizim harita üzerindeki her şeyi kuşbakışı görmemize engel oluyor.

Birkaç hafta önce İstanbul'daydım. İnsanların gözle görünür bir şekilde depresyona girdiğine tanık oldum. Genci, yaşlısı, hükümetin istediği her şeyi yaptığını, ülkede kendilerine yarar sağlayacak hiçbir şeyin bulunmadığını söylüyorlardı. Kendilerini özgür hissetmiyorlardı; kimse hükümete meydan okuyamıyor, hesap soramıyordu. Ben, "Bizler gerçekten çok kötümser şekilde dünyaya bakıyoruz. Bu dünyada, bu ülkede de böyle, hiçbir şey yapılamazmış gibi görüyoruz," dedim. Çünkü bir şekilde hükümet bu insanları ele geçirmişti. Bakın bunlar

altı hafta önce konuştuğumuz konulardı ve şimdi bakın ülkede neler oldu?

Bütün bu bahsettiğim şeyler aslında bu krizin altında yatan duygu birikimi. Burada şunu görüyoruz; insanlar, toplumlar her ân herhangi bir sebeple biraraya gelebilirler; parlamentoda veya şu veya bu yerde karşı çıkacakları bir temel, bir fırsat yoksa eğer bu şekilde -bugün olduğu gibi- karşı çıkacaklar. Mesela, binlerce yıl öncesinde de farklı yollarla, bugünküne benzer şekilde gerçekleşiyordu karşı çıkma hissiyatı. Bu insanlığın becerisi, bizi düşünce yetisi olmayan canlılardan ayıran, eski gittikleri yöntemlerle gidemeyeceklerini, devam edemeyeceklerini anlayanlar yolu, yöntemi değiştirmeye yeltenirler. Bizi diğer canlılardan ayıran da budur.

Türkiye'den hangi duygularla ayrılacaksınız?

Türkiye'nin her yerinde cesaretle sokağa çıkan kişilere, biber gazından, tazyikli sudan, bütün bunlardan maruz kalmış herkese dayanışma dileklerimi iletiyorum.

Yaşadığımız kapitalizm, şu anki bildiğimiz anlamıyla komünizm çöktükten hemen sonra inşa edildi. Bu kapitalizm, otoriter yönetimler tarafından yönlendiriliyor. Olan bitenin kamuoyundan gizlenmeye çalışılmasının ardında yatan da bu otoriter anlayış tarafından yaratılmaya çalışılan korkudur. Daha küçük ölçekte Avrupa'da da karşımıza çıkıyor bu durum. Farklı sesler, hükümetin

karşısında yer alanlar yasaklanıyor; devlet, hükümeti eleştiren sesleri kısmaya çalışıyor. Bugün interneti kontrol etmek istemelerinin sebebi de bu; susturulmuş sesler.

Kapitalizm gerçek anlamıyla otoriter kapitalizm anlamına geliyor. Özellikle demokrasinin işlevini, demokratik kurumları etkiliyor.

Bizlerin görevlerinden birinin de şu olması gerekiyor; demokrasiyi derinleştirmek ve savunmak. Bu neoliberal kapitalistlere karşı demokrasiyi korumamız gerekiyor. Bağımsızlığımızı ellerimizden almak isteyenlere karşı, özellikle kriz zamanlarında bu artıyor, demokrasiyi her zamankinden daha fazla savunmamız gerekiyor. Türkiye'de de gördük, Yunanistan'da da karşımıza çıktı, farklı şekillerde Avrupa'nın birçok yerinde görüyoruz bu durumu.

Türkiye şu ân itibariyle uykusundan uyandı. Kimse beklemiyordu bunu. Şunu anlamamız gerekir; değişim için, şu ân elitler tarafından yönetilen ve tek amacının para kazanmak olduğu bankacılar birliğini halkın birliğine, sosyal bir birliğe dönüştürmemiz gerekiyor. Farklı düşünerek bir şeylerin yapılabildiğine ilişkin inancımızla bunu başarmamız gerekiyor.

Mücadeleler bizi tabanda birleştiriyor, farklı bireyciliklerin de çok gereksiz olduğunu bizlere hatırlatıyor. Bizim dünyada şu ân şahit olduğumuz sürece dair bunun çok önemli bir husus olduğunu düşünüyorum.

Umarın Türkiye'de başlayan bu hareket, bu birliğin önemini anlar. Umarım önümüzdeki aylarda, yıllarda daha fazla zafer kazanılır, politikacılara da siyasetçilere de öğrenilecek dersler çıkartılır.

Eğer bu dersler çıkartılmaz, aynı dil kullanılmaya devam edilirse, şu günkü alışkanlıklar geride bırakımazsa, karşılarında her zaman halkı bulacaklardır.

6
GEZİ PARKI UMARIM SYRIZA BENZERİ BİR PARTİYİ ORTAYA ÇIKARIR*

Sizce Gezi Parkı direnişi isyanın kıvılcımını çaktı mı?

Gezi Parkı isyanı umarım yeni sol bir parti veya mevcutlar içinde yenileşmeye gidebilen bir parti oluşumuna sebep olur. Yunanistan'daki isyanların sonucu olarak doğan Syriza gibi.

AKP iktidar olduğundan beri Türkiye'de gerçek bir muhalefet ortaya çıkmadı. Sol demoralize, parçalanmış

*) ANF'den İsmet Kayhan'ın yazarla Londra'da yaptığı bu söyleşi, ilk olarak 1 Temmuz 2013 tarihinde "Gezi Parkı İsyanın Kıvılcımını Ateşledi" başlığıyla yayınlanmıştır.

durumda, CHP ise belli bir düzeyde marjinalleşti. İslamcılık konusunda giderek artan bir kaygı gelişti, özellikle Gülen cemaatinin yargıya ve orduya sızması, vs.

Geçenlerde Türkiye'deydim ve arkadaşlarımı demoralize, depresif bir ruh halinde buldum. Örnek olarak, Emek Sineması'nın yıkımı, Erdoğan'ın kullandığı dilin tehditkârlığı, kabalığı gibi işaretler vardı. İnsanlar hükümetin uygulamalarında en ufak bir muhalefete tahammülsüzlüğünden, toplumunu dinleme nezaketi bile göstermemesinden çok rahatsızlardı.

Şu anda Türkiye'de olanlar bir park için mücadeleye indirgenip, basitleştirilecek türden değil. Olanlar, ülke çapında Erdoğan'ın şahsına, diktatoryal kişiliğine ve partisinin politikasına karşı bir isyandır. Gezi Parkı, isyanın kıvılcımını çakmıştır.

Bunun sebeplerine bakarsak, birincisi, Erdoğan'ın kendi toplumunda seçmeni olmayanlara hesap vermeyi kabul etmemesi; ikinci olarak da bugünlerde dünya çapında neo-liberalizme karşı yaygınlaşan isyanın bir parçası olmasını görüyorum. Bu isyan, kapitalizmin -doğasına uygun olarak- piyasayı ve kârı bütün toplumsal çıkarların önüne koymasına karşı bir toplumsal tepkidir.

Üçüncü sebep ise Erdoğan'ın ve partisinin müteahhitlerle ve inşaat sektörüyle ilişkine bakmak lazım. AKP inşaat sektörüne bağımlı, hemen her konuda geleneksel, sağcı bir perspektifin sahibidir.

Sizce Esad rejimi Suriye'deki isyanı nasıl kontrol altında tutuyor? Ve askeri bir müdahaleyi ihtimal dahilinde görüyor musunuz?

Ben iki şey olduğunu düşünüyorum. Bir buçuk yıl önce ayaklanmanın başında, Suriyelilerin çoğunluğunun artık bir değişiklik istediklerinden hiçbir şüphe yoktu. Rejimin sert reaksiyonu ve baskısı bence büyük bir stratejik ve taktik hataydı. Ve bunu dile getirdim daha evvel. Bu noktada diğer muhalefet liderlerini çağırarak bir meclis teşkil edip, demokratik bir anayasa oluşturalım demeliydiler. Dindar olmayan ve Suriye'deki bütün etnik azınlıkların hakkını savunacak bir anayasa hazırlamalı, diğer bir deyişle çatışmayı politize etmeliydiler. Bunun yerine Esad rejimi, ihtilafı militarize etti ve buna tepki olarak Suriye'deki Müslüman Kardeşler de militarize oldu. Daha sonra da Batı, cihad gruplarını desteklemeye başladı.

Türkiye de bu sürece dahil oldu tabii. Biliyorsunuz, Esad'la çok samimi bir ilişkisi vardı Erdoğan'ın; yan yana eşleriyle poz vermeler, vb. Fakat aniden Batı'nın ihtiyaçları değişti ve Erdoğan yeni bir rol üstlendi; Batı'nın istediklerini yaparak gücünü arttırmaya çalıştı, bunda başarılı da oldu bir bakıma.

Gelgelelim, sınır bölgesinde yaşayan Türk halkının durumu korkunç. Erdoğan, bölgedeki bütün bu küçük şehirleri ve köyleri kaybedecektir, çünkü insanlar artık bıkmış bir vaziyetteler.

Ben Suriye'de uzlaşmacı bir çözümü destekliyorum hâlâ, ama korkarın ki bazı şeyler için artık çok geç. Bu yüzden, ya bir bölünmüş Suriye göreceğiz ya da Batı askeri müdahaleyi yapacaktır. Ancak bunu yapmaları hiç kolay olmayacaktır, çünkü Rusya, Çin ve İran Esad'ı destekliyor. Yani bölgesel şey çok önemli hale geliyor. Benim tahminlerime göre insanların yaklaşık yüzde 22-25'i hükümetten yana, özellikle azınlıklar...

Özellikle Suriyeli Kürt halkına Kürt bölgelerinde sanal özerklik verilerek, rejime karşı düşmanlık etme ihtimalleri yatıştırılmıştır. Bu yüzden nüfusun bir bölümü rejimi desteklerken, diğer bir bölümü cihad savaşçılarını destekliyor. Her iki tarafı da desteklemeyen vatandaşlar da var ve bu kesim giderek depresif bir ruh haline girerek ülkeyi terk ediyor.

Bu üzücü bir durum ve bir saf tutmak kolay değil, biliyorum, çünkü her iki şekilde de Suriye'de bir felaket söz konusu olacaktır. Fransız ve İngiliz devletlerinin yapmaya çalıştığı da bu, yani kendi *menfaatleri ve çıkarları doğ-rultusunda* Esad'la dostluk kuruyorlar. Bu yüzden Suri-ye'de barışçıl bir geçiş için şansımızı *kaybettiğimizi* düşünüyorum.

Ortadoğu'daki Sünnilerle Şiiler arasındaki kutuplaşmanın tehlikeli bir tırmanışa yol açabileceğini ve açık bir savaş ihtimali doğurabileceğini düşünüyor musunuz?

Ben bu sürecin Irak'ın Amerikan işgaliyle başladığını düşünüyorum. Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak'ta yaptıklarına bir bakın misal... ABD o ülkenin bütün toplumsal ve siyasal altyapısını tahrip etmekle beraber, onlarla işbirliği içinde olan cihad partilerine güç teslim etmiştir. Ve belli ki hiç kimse kendi dışişleri bakanlığında oturup biz bunları yaparsak er ya da geç bu insanlar İran'la anlaşma yapar ve İran bölgedeki en önemli oyuncu olur diye düşünmemiştir. Yani kendileri bu durumu oluşturdular. Şimdi Güney-Doğu yardımıyla bu durumu tersine çevirmeye çalışıyorlar, fakat bu da bir Sünni ve Şii savaşına yol açıyor; bu çok tehlikeli.

Suriye'deki Kürtler dış müdahaleye karşı olduklarını ve bir müdahale ihtimali karşısında Kürt bölgelerini koruyacaklarını açıkça belirttiler. Bu siyasal durumun Suriyeli Kürtler tarafından sürdürülebileceği kanısında mısınız?

Ben sürdürülebileceği kanısındayım. Irak'a giden ve uzun yıllar Batı'yla, İsrail'le işbirliği yapan Kürtlerden, yani Kürt aşiret liderlerinden daha çok iyi bir konumda olduklarını düşünüyorum. Ben bu duruma hep çok eleştirel yaklaştım ve 2004 yılında Diyarbakır'a gittiğimde beni davet eden birçok 'ilerici Kürdün', Amerikalıların kendilerine Kürdistan'ı vereceğini düşündüklerini görünce şok oldum. Ben bunun çok belirleyici bir ân olduğunu düşünüyorum.

Maalesef Türkiye'deki Kürt liderleri bu süreçte çok yanlış bir pozisyon aldılar ve şimdi bazıları bunu yeni yeni öğreniyorlar, haliyle Erdoğan da öğreniyor. Tekrar vurgulamak gerekirse, evet, Suriye'deki Kürtlerin mevcut konumunun çok iyi olduğunu düşünüyorum ama muhtemel bir dış müdahale karşısında Rusya ve İran gibi ülkelerle karşı karşıya kalacaklardır.

Türkiye buradaki Kürt özerkliğine müdahale etmeye çalışıyor...

Tabii ki yapacaklar bunu. Erdoğan hakkında konuşulması gereken başka bir şey, Türkiye'deki İslamcı rejim (biz onlara NATO'nun favori İslamcıları diyoruz, ki zaten NATO'ya çok sadıklar). Erdoğan okulda küçük bir kabadayı çocuk gibi Amerikalılara gösteriş yaparak, "Bak bak, ne isterseniz yapabilirim ama sizden daha iyi, bana bırakın" diyor ve güç göstergesi yapıyor. Bu iğrenç ve yanlış bir yaklaşım!

Nisan ayında Türkiye'de düzenlenen bir konferansta Ortadoğu'da bağımsız bir Kürdistan'ın kurulması mümkün değil, çünkü Kürtler İsrail ve ABD'nin kuklası olur dediniz. Eğer öyleyse, Kürdistan'ın dört parçasından oluşan, ortak bir federal sistem oluşturulabilir mi?

Ben her zaman bir Kürt cumhuriyetinin kurulmasını savunmuş ve bunun için mücadele etmiş biriyim. Hatta

İngiliz İmparatorluğu Osmanlı'nın yıkılmasından sonra bunu gerçekleştirebilirdi fakat yapmadı. Oysa bugün durum farklı, çünkü Soğuk Savaş yıllarında bağımsız Kürt cumhuriyeti olsaydı emperyalist bloka karşı tarafsız bir cumhuriyet olurdu.

Eğer dürüst olmak gerekirse, ben Iraklı Kürt liderlerin ellerinin tamamen ABD ve İsraillilerin cebinde olduğu yönünde endişeliyim. Şüphesiz içinde bulunduğumuz 21. yüzyılda sorgulamamız gereken şudur; siyasal ve toplumsal programlar yerine etnik kökene dayalı, tamamen etnik devletlerin oluşumu olumlu bir şey midir değil midir? Belki de daha da önemlisi, bunun mümkün olup olmadığını sorgulamalıyız.

Şimdi, Amerikalılar Türkiye'nin bölünmesine izin vermezler, çünkü Türkiye, NATO'nun doğuda temel ayağı, özelikle Rusya'yla aralarında soğuk rüzgârların estiği bu aralar. Haliyle Türkiye'nin bölünmesi söz konusu bile olamaz. Gerçek bir bağımsızlığın olması için Kürtler, emperyalist güçlere ve Türk devletine karşı gelmeliler ve kendi Kürdistanlarını inşa etmeliler. Ancak Irak'ta bunu yapmaları ne kadar mümkün olur, bilemiyorum. Bu yüzden cevaplaması zor bir soru benim için. Çünkü Filistin'de olduğu gibi sahte değil, gerçek bir bağımsızlık istenmeli. Şayet dış güçlerin gözetiminde ve kontrolünde olacaksa bu bağımsızlık, ne anlamı var?

Tabii ki Kürtler kendi kaderlerini tayin etme hakkına sahip olmalıdırlar, fakat bunu nasıl hayata geçirdikleri çok önemli. Eğer bir ülke olarak kendi kaderini tayin edebilmek seni Amerikan devletinin bir kolonisi yapıyorsa ne anlamı var? Bunun yerine bir halk olarak, mevcut sistem ve ağlardan federal haklarını talep etmek daha mantıklı bir yaklaşım. Bir başka sorun, evet, dağlık bölgelerde Kürtler çoğunluktalar ama İstanbul gibi büyük şehirlerde yaşayan Kürtler ne olacak? Onların haklarını düşünmek ve onları da korumak zorundalar. Aksi takdirde yeni bir karmaşa olacaktır.

PKK ile Türk devleti arasında devam eden görüşmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türk ordusunu ve Türkiye'nin doğu bölgelerinde baskıcı güçlerin hakimiyetini zayıflatacak her adımın ileriye doğru büyük bir sıçrama ve bir kazanç olduğunu düşünüyorum. Fakat Türkiye'deki Kürt halkı adına gerçek garanti ve haklar elde edilmediği sürece -ki bundan kastım, dış politika ve savunma alanı dışındadır- bu görüşmelerin hiçbir anlamı olmayacaktır. Kürtler diğer bütün haklarını da almalıdırlar. Bu tür özerklik uğruna insan savaşmalı. Yirmi yıl sonra ne olur bilmiyoruz, ancak önümüzdeki iki yıl içinde bu çok önemli olacaktır.

Farkında olmamız gereken şey -ki PKK de bunun farkında olmalıdır-, görüşmelerin tek sebebi Kürdistan'dan

petrol almaktır. Bütün bu olan biteni, Amerika'nın desteğiyle elbette Erdoğan bir manevra olarak kullanma derdinde. Ben PKK'nin konumunun çok açık olması gerektiğini düşünüyorum, hiçbir şekilde siyasetten ödün vermemelidir.

Ortadoğu'ya Güney Amerika tipi bir model öneriyorsunuz. Neden? Hâlâ aşiretlerin etkili olduğu bir coğrafyada Güney Amerika modeli nasıl hayata geçebilir?

Kabileler uzun bir süre hakimler ama bu bizim Arap birliği hayallerimizi durdurmadı. 1950'lerde güçlü bir Arap milliyetçiliği dalgası vardı; Mısır'da Nasır'ın zaferi ve Irak'ta Kasım'ın zaferi gibi; insanlar artık tek bir Arap ulusunun olabileceği fikrine alıştılar. Ben bunun sorun olacağını düşünmüyorum. Sorun, Arap dünyasında Amerika Birleşik Devletleri'ne ve neo-liberalizme meydan okuyacak güçlü bir liderin bulunmamasıdır. Bugün Mursi'nin başbakan olarak seçildiği Mısır'a bakıyorsun; hiçbir şey değişmiş değil. Hatta anlaştıkları tek bir konu üzerinde, yani Filistin'e bakıyorsun ve tüneller kullanılamıyor. Mübarek tünellerin içine gaz koyardı, Mursi ise kanalizasyon kurdu. Tunuslular ise umutsuzca IMF'le pazarlık yapma çabasındalar ama yakında insanlar bunu göreceklerdir ve bu da derin bir umutsuzluk yaratacaktır.

İşte bu sebepten dolayı, vizyon sahibi bir lider ve yeni bir toplumsal hareketimiz yok. Bu yüzden Türkiye'deki

Gezi ayaklanmasından ben çok umutluyum, çünkü bu ayaklanma yeni bir toplumsal ve siyasal hareketi tetikleyecek ve bu da devamında Arap dünyası üzerinde etkisini gösterecek.

İleriye gitmek açısından bu tek yol, çünkü Türkiye, Müslüman Kardeşliği seçeneğini denedi, ama bunun nelere yol açtığını hepimiz gördük. Ben İslamcı Müslüman Kardeşler partilerinin, Avrupa'daki Hıristiyan Demokrat partileriyle benzer olduğunu her zaman savunmuşumdur.

Onların İslamcı partileri demokratik, burada Hıristiyan demokrat partiler, toplumsal konularda sağcı olanlar, ekonomi ve siyasete sağ kanatta olanlar var ve hepsi oldukça dini. Bu yüzden laiklik üzerinden Erdoğan'a saldırıyorlar, çünkü Erdoğan onlara ayyaş dedi, sanki partisinin omurgası olan müteahhitler alkol içmiyorlar. Biz onların ne içip ne yaptıklarını çok iyi biliyoruz!

Irak Savaşı'ndan sonra savaş karşıtı hareket iyice zayıfladı. Savaşa karşı hareketin çıkmazı nerede? Sizce, Avrupa solu emperyalizmin değirmenine su taşıyan bir niteliğe mi büründü?

Evet, bazıları tartışma ve hareket biçimleriyle bunu yapıyorlar, fakat bunun farkında bile değiller. Maalesef onlar insan hakları denen virüsün kurbanı olmuşlar. Ne yazık ki gençler bu zamanda artık çok kolay manipüle

ediliyorlar. Onlar misal, büyük televizyon kanallarında askeri güçlerin bir halka baskı uyguladığını görüyorlar, ama bunun dışında başka bir görüntü görmüyorlar ve bu görüntüleri tekrar tekrar göstererek insanların savaşı desteklemelerini sağlıyorlar.

Ama ilginç olan, ben İngiltere'de görüş panolarına baktım, insanların yüzde 70'i Suriye'de muhtemel bir müdahaleye karşı çıkıyorlar. Bu yüzde 70'in Avrupa'daki kurşun geçirmez bilinç düzeyi, özelikle dünya konuları üzerinde, daha önce olduğundan çok düşük. Hatta ABD'nin varlığını görmezden gelmemizi istiyorlar ve Amerika bize bütün bu olan bitenin kendi başına geliştiğini söylüyor ama bu düpedüz yalan ve saçmalık!

Avrupa'da neredeyse beş yılını dolduran ekonomik krize rağmen sizce neden kapitalizme karşı toplumsal bir patlama ortaya çıkamıyor?

Bunun sebebinin çok basit olduğunu düşünüyorum. Obama hükümetinin istisnasız bütün Avrupa partilerine -merkezi sağ veya merkezi sol- uyguladığı propaganda sonucu yaratılan izlenim, başka bir alternatifin bulunmadığıdır. Yani biz müdahale etmezsek daha kötü olur ve bizden başka bunu yapacak kimse de yok diyorlar.

Tabii zaman zaman istisnalar olmuyor değil, Yunanistan'da olduğu gibi Syriza benzeri bir partinin ortaya çıkması –ki Syriza, Türkler açısından iyi bir örnek modelidir.

Syriza bir çeşit toplumsal ve siyasal güç yarattı ve şu ân ülkenin ikinci en büyük gücü halinde. Fransa'da bir basın toplantısında Syriza lideri Alexis Tsipras'a dünya çapında hayran olduğunuz lider kimdir diye sorulduğunda, kendisi, "Hugo Chavez," diye cevap vermişti.

Merkel'den tutun Hollande'ye kadar her siyasal lider bu cevap karşısında deliye dönmüşler ve öfkeden Tsipras'a saldırmışlardı. Yunanistanlılara, eğer Syriza partisine oy verirseniz mağazalarınızda ilaç olmayacak ve hastaneleriniz kapatılacak denmişti. Tam anlamıyla gerçek bir korku atmosferi yaratılmıştı, çünkü Alexis Tsipras'ın Syriza Partisi onların gözünde artık açık bir tehditti. Bu atmosferde insanlar kolayca korkmuşlardı; halkın bir kısmı, genelde 45 yaş ve üzeri, sağ koalisyon partilere oy verdiler, halkın bir diğer kısmıysa -ki daha çok gençlerden oluşuyordu- yeni bir umut vaat eden Syriza partisine oy verdiler.

Maalesef Yunanistan dışında, Avrupa'daki sol kesiminde buna benzer pek örnek yok. Alman Sol Partisi var umut verici olan, ama onlar da sosyal demokratlara olan yakınlıklarından dolayı eleştiriliyorlar. Haliyle şu ân sahip olduğumuz, gençlerden oluşan bir tabakadır.

Avrupa'da sisteme karşı olan ve mevcut siyasal partileri sevmeyen milyonlarca genç var, fakat herhangi bir gerçek alternatif görmedikleri için Almanya'daki Korsanlar Partisi gibi partilere yöneliyorlar; onlara yöneli-

yorlar çünkü umutsuzlar. Çok değişken bir süreçten geçiyoruz. Uzun bir mücadele geleneğine sahip olan Fransa'ya bakın, kitlesel bir işsizlik var ve gençlerin yüzde 20'si işsiz.

Peki oradaki büyük gösteriler ne için?

Eşcinsel evlilikler için! Yanlış anlaşılmasın, ben eşcinsel evliliklerden yanayım tabii, ama bunu sağ ve sol kesimleri bölmek için bir kutsal mesele haline getirmeleri çok tuhaf, saçma üstelik. İstanbul'da tanıştığım bir Türk memuru bana, "Tarık, neden Avrupa Birliği bizden bu kadar çok nefret ediyor?" diye sormuştu ve ben de, "Türkiye eşcinsel evlilikleri yasalaştırırsa belki girer," diye cevap vermiştim.

Burjuvaların nasıl davrandıklarını Victor Hugo, "Burjuvalar halkın memnun edilen bir parçasıdır. Ancak burjuva, artık oturmaya vakit bulmuş insandır. Sandalye toplumsal bir sınıf değildir. Yalnız, bir an önce oturabilmek için, insanlığın yürüyüşü bile durdurulabilir," diyor. Bilmediğimiz şey şu: Avrupa'da sistem karşıtları da sandalye mi oldular?

Evet, 'sandalye' oldular. Günümüzde şirketlerin ve burjuvazinin kapitalizmi tam olarak kontrol ettiklerini düşünüyorum. Bundan hiçbir şüphem yok. Ben kapitalist demokrasi içinde *siyasetin temelinin*, merkez sol ve

merkez sağı kapsayan, aşırı bir merkez tarafından kontrol edildiğini düşünüyorum. Aşırı merkez olarak nitelendiriyorum bunu. Çünkü bu merkez diğer ülkeler, azınlıklar ve insanlar üzerine savaşlar empoze eden bir çeşit kemer sıkma savaşıdır.

Bu bir alternatifin imkânsız olduğunun işareti değil, sadece geleneksel anaakım siyasete artık bu eğilimin hakim olduğunun bir işaretidir. Türkiye'de bile bu böyledir, neo-liberal kapitalizm açısından...

Kısa bir süre sonra aynı sorunlarla onlar da karşı karşıya kalacaklardır. Şimdi Türkiye çok iyi bir durumda olduğunu sanıyor, fakat ekonomide bir düşüş görülmeye başladı bile. Avrupa Birliği'nden denetçiler Türk bankalarının durumunu görmek için gelseler her şeyin bu kadar iyi olmadığını göreceklerdir, özellikle Gezi direnişinden sonra...

Gramsci'den bugüne aydının, entelektüelin tanımında ne gibi bir değişim oldu? Neo-liberalizmin aydınlar üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu düşünüyor musunuz, aydınlar korkaklaştılar mı?

Bunun sebebi tek başına neo-liberalizm değil; 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin çöküşü ve kapitalizme bir alternatif modelinin kalmaması da etkili oldu tabii. Aydınlar için Sovyetler Birliği'nin çöküşü kitleler üzerinde hiçbir alternatif kalmadığı hissi yarattı. Bakın, "her şey artık

bitti" diye düşündüler. Bunun üzerine aydınlar çok demoralize oldular, hatta bazıları gemi atladı ve taraf değiştirdi. Türkiye de dahil olmak üzere, dünyanın her ülkesinde daha evvel aşırı solda olanlar yeni düzenin bir parçası haline geldiler.

Beni gerçekten şaşırtansa, eski bir dostum olan Murat Belge'nin -ki Kürt sorunu konusunda da iyi bir konumu vardı- Erdoğan'ın 63 âkil adamından biri olması. Kendisi Yeşiller Partisi'nin bir parçası ve Erdoğan'ın yeşil harekete yaptıkları ortada.

Murat (Belge) sadece bir örnek ve maalesef aydınlar içinde sağa yönelen birçok kişi var. Siyasal partilerin çerçevesi dışında olan aydınlarsa bir hava damarı gibidir. Gramsci'nin de savunduğu gibi, organik aydınlar olabilmeleri için uzun vadeli hareketin bir parçası olmalıdırlar. Birey olarak hareket eden aydınlarsa sadece kendilerini düşünürler, bencil olurlar; ödül kazanmak ve burjuvazi tarafından takdir edilmek isterler, vb. Günümüzde olan da budur.

Gramsci'nin kendi ülkesinde olanlara bakarsak, sosyalizm fikri İtalyan Komünist Partisi'nin halefleri tarafından imha ediliyor. Bu kötü bir durum ve bunu kırmak için bizlerin yeni kuruluşlar ve yeni fikirler oluşturmamız gerekiyor.

Yapacak başka bir şey var mı?

Evet, neden mezarlarımıza inandığımız her şeyi satmış olarak gidelim ki? Özelikle dünyanın bazı yönleriyle 1960'lar ve 1970'lerde olduğundan daha kötü olduğu göz önüne alınınca... Bence muhalefet olmayan bir dünyada yaşamak, baskıya karşı olan bir dünyada yaşamaktan çok daha kötüdür.

CNN tarafından yapılan bir ankete göre, 10 Amerikalıdan 4'ü 'terörle mücadele' çabaları için temel insan haklarından vazgeçmeye hazırmış. Bu sonuç hakkında ne düşünüyorsunuz?

Bu tarz anketleri ne kadar ciddiye almalıyız bilmiyorum, ama doğruluk payı olabilir. Söyleyebileceğim tek şey var, o da Allahtan 10 Amerikalıdan 4'ü ve 10 Amerikalıdan 6'sı falan değil, daha yüksek de olabilirdi! Amerikan nüfusu dünyanın en kötü eğitimli nüfusudur. Medyaları çok monolitik. Eğer anaakım Amerikan televizyonlarına bakarsanız, eleştirinin ikili parti sisteminin dışına geçemediğini görürsünüz; her iki taraf konuları hemen hemen aynı şekilde işlediği için de bu bir tek parti devletiyle eşdeğerdir. Fakat en kötü Amerikan televizyonu bile, FOX ve CNN gibi, Türkiye'de oyduğu gibi gerçekleşen büyük olayları göstermemezlik yapamazlar. Bu söz konusu bile olamaz.

Şimdi devletin medya sansürü bitti mi bilmiyorum, ama bundan iki hafta önce Türk televizyonları olan bite-

ni vermektense yemek programı ve penguen belgeseli yayınlıyolardı. Gerekçeleri ise alternatif medya ağlarından takip edebiliyordunuz ve insanlar -buna Avrupa basını ve Amerikan basını da dahil- gerçekleri bu şekilde öğrenmiş oldular.

Tabii twitter gibi sosyal medya araçlarının katkılarını göz ardı etmemek lazım. Gezi Parkı direnişi bu bakımdan, medya tanımı değişiminin de öncüsü oldu. Dolayısıyla, kapitalizmin bu baskısı altında demokrasi sadece bir hayaldir.

Bunun öncüsü sanırım Thatcher'dı...

Bakın, eğer Thatcher bunu empoze etmeseydi başka bir muhafazakâr lider bunu yapacaktı. Ki zaten ondan sonra Tony Blair yaptı. Bunu dünya çapında birçok lider de yaptı. Thatcher'ın arkasında, bir bakıma onu inşa eden koca bir basın ordusu vardı. Çünkü Thatcher gibi güçlü figürlere ihtiyaçları vardı. Ama ben bunları ciddiye almıyorum, çünkü asıl anlamak zorunda olduğumuz şey, bu tür önlemleri ve devletleri ihtiyaç haline getiren alt sebeplerdir.

Avrupa Birliği sınırları, göç hareketini, toplumsal olayları insansız hava araçları (İHA) ile gözlemeyi bir süredir tartışıyor. Hatta önümüzdeki on yılda dünyada İHA pazarının büyüklüğü 94 milyar dolara ulaşacak ve iPhone'dan

sonra en popüler teknoloji İHA olacak? İHA'lar yeni savaş tanrısı mı?

Hayır, insansız hava araçları sadece onların kullanabileceği yeni bir silahtır. Popüler bir tercih haline geldiler, çünkü kendi taraflarında herhangi bir kişi kaybı olmuyor. Önceki zamanlarda bir çatışma olduğunda insanlar vardı, askerler vardı ve polisler vardı. Hatta bazı koşullarda polis ve askerlerin karşı tarafa geçmeleri gibi bir tehlike söz konusuydu. Bunun örneklerini Mısır'da gördük ve şimdi bazı örneklerini İstanbul'da görüyoruz.

Bir gazetede okumuştum, bazı polisler eşyalarını atıp göstericilere katılmışlar. İHA'lar bir bakıma kendi tarafının enfeksiyonunu önlüyor. Bu yüzden CIA ile küçük bir odada oturup hedef belirledikten sonra bir düğmeye basmak çok daha kolay. Lakin sorun şu ki, İHA yapmak zor bir şey değildir. Başka ülkeler, hatta gruplar da yapabilir ve durum böyle olunca bir İHA elde etmek çok kolaylaştı. Hatta, bazı durumlarda diğer silahları elde etmekten çok daha kolay. İHA kullanırsan onlar da sana karşı kullanacaklardır. Bu kadar basit. Bunu ne kadar önlemeye çalışırlarsa çalışsınlar önleyemezler, çünkü nükleer silah yapımını bile durduramıyorlar.

7
TÜRKİYE'DE DİRENİŞ VE UMUT ALEVLERİ
Yeni Bir Siyasal Hareketin Doğuşu mu?*

Geçen Nisan'da yine bir konferans için İstanbul'daydınız. Sizce o ziyaretinizden bugüne neler değişti? Bir bütün olarak son olaylar hakkında ne düşünüyorsunuz? [Sizin bakış açınızla, Türkiye'de ne oldu ya da neler oluyor?]

*) Tarık Ali'nin *Hürriyet*'ten Zeynep Bilgehan'la 18 Haziran 2013'te yaptığı bu söyleşi, *Hürriyet*'te 23 Haziran 2013 tarihinde "Eylemler 1968 Prag'ına Benziyor" başlığıyla ve kesilmiş, kırpılmış olarak yayınlanmıştır. Tarık Ali aynı söyleşinin tamamını counterpunch.org'da "The Birth of a New Political Movement? Flames of Resistance and Hope in Turkey" başlığıyla yayınlamıştır. Aşağıda okuyacağınız metinde, söyleşinin orijinalinde bulunup da *Hürriyet*'te yer verilmeyen kısımlar, köşeli parantez içinde belirtilmiştir.

Keskin zekâ, cesaret ve ümidin doğuşu çok ilham vericiydi. Bana Arap Baharı'ndan çok daha fazla, belirli bir ölçüde Avrupa'yı (Paris'i ve Prag'ı) hatırlattı. Türkiye'de olanlar çok açık. Başta seçilmiş, otoriter bir hükümet var. Bu hükümet, demokratik statüsünden dolayı her istediğini yapabileceğini düşünerek kendini neo-liberalizme ve savaşa adadı. Bu çok aptalca bir hataydı.

Birkaç ay önce İstanbul'daydım; aktivistler ve muhalif kesimi saran depresyonu sezmemek imkânsızdı. İstiklal Caddesi'ndeki, şehrin en eski sinemasının [Emek Sineması] kapanması ılımlı protestolara neden olmuştu. Bu protestolar öyle ılımlıydı ki, hükümet yoluna devam edip bu hareketi yok edebileceğini zannetti. Fakat çok yanlış bir hesap yaptılar. Özellikle de Başbakan [müteahhitlerin sultanı] geri çekilmeyi reddetti ve [baskı uygulama yolunu seçti]. Bu baskı kırılma noktası oldu. Gezi Parkı'nın yıkımıyla ilgilenmeyen insanlar bile protesto etmek için sokaklara döküldüler. Hem de çok sayıda insan. Baskıyla beraber protestocuların sayısı da arttı ve Kürt ağırlıklı dört şehir dışında bütün ülkeye yayıldı. Bir parkı kurtarmak için yürütülen kampanya, ülke çapında inatçı [ve haydut] bir rejime karşı [ülke çapında ayaklanmaya] dönüştü.

Verdiğiniz birlik mesajında Türkiye'deki eylemcilerin Avrupa'da umudu alevlendirdiğini söylediniz. Ne anlamda umut oldular?

Türkiye'de olanların, neo-liberal kapitalizmin yaşadığı krizin bir parçası olması anlamında. [İspanya, Yunanistan ve Portekiz'de de genel grevler yapıldı, mitingler düzenlendi, vb.] Erdoğan'ın inşaat sektörünü desteklemek için baskıcı devlet mekanizmasını kullanması gibi, Yunanistan'da da koalisyon, gazetecileri işinden etmek için devlet televizyonu ve radyosunu kapattı. Cesur Türk vatandaşları önemli bir zamanda yeni bir cephe açtılar. Bu örnek gelecek aylarda Fransa'ya ve hatta kim bilir belki İngiltere ve Almanya'ya bile sıçrayabilir.

Sizce bu eylemlerin sonucu ne olacak?

[Dayanışma mesajımda belirttiğim gibi, can alıcı nokta, hükümetin, evcil ve hizmetkâr ruhlu, ilk haftalarda Taksim Gezi'deki protestocuları görmezlikten gelen, onları küçümseyen ve haklarında bir sürü yalan dolan haber yapan bir medyanın da yardımıyla kendini gözden düşürmesi oldu. Bu kapsamda hükümetle işbirliği halinde olan gazeteciler hep bu utançlarıyla birlikte yaşamalılar.] Bu yeni muhalefetin kendini nasıl konumlayacağını söylemek zor. Ama demokratik yapıda yeni bir siyasal [hareket oluşursa, mesela Yunanistan'daki Syriza gibi, aşağıdan gelen insanlara kalıcı bir söz söyleme imkânı tanıyabilir. Ülke içindeki ve dışındaki durumları tartışmak için] İstanbul, Ankara, İzmir, Bodrum, Antakya ve diğer şehirlerde aylık halka açık toplantılar yapılmalı.

Oluşum [yeni bir hareketin inşası], bu sayede kalıcı olur [ve meydanların mütemadiyen boşaltılmasını bir parça anlamsız hale getirebilir. Benim umudum bu yönde].

Mesajınızda, "Türk politikası uzun vadede değişecek," diyorsunuz. Bu düşüncenizi biraz daha açabilir misiniz? Neler olacak? Türkiye ne anlamda değişecek?

Türkiye değişti. Tanıklık ettiğimiz şeyde bu açık. Yukarıda belirttiğim gibi, şimdi kilit nokta Türk demokrasisinin kendini geliştirmek için bu değişimin nasıl kurumlaştırılacağı. Halihazırda 'fiilen var olan demokrasi'nin yerine gelmesi gereken 'gerçek demokrasi', narin bir çiçeğe benzer. Özenle beslenmesi ve bakılması gerekir; [yoksa yurttaşlarının kanıyla sulanmamalı ya da eski, çökmüş olan Doğu Almanya'daki Stasi'yi hatırlatan, teknolojik bakımdan daha ileri düzeyde ama bu yüzden daha aşağılıkça, düzenli bir gözetim kaygısıyla, gerçekleri dile getirenlerin işkencelerden geçirilmesi ya da hapse atılmamalarıyla kirletilmemelidir]. Neo-liberal kapitalizm demokrasinin içini boşaltıyor. [Kapitalizmin saldırısına karşı mücadele edenler demokrasiyi de güçlendiriyorlar.]

[Bir önceki söyleşimizde Arap Baharı'nı konuşmuştuk. Siz, "Bahar kışa döndü," demiştiniz. Türkiye'de olup biteni Arap Baharı'yla kıyaslayabilir misiniz? İkisi arasında benzerlik var mı ve farklılıklar varsa hangi anlamda?]

[Benzerlik, ayaklanmanın ölçeğinde; yoksa zaten ikisinin durumları birbirinden farklı.] Daha önce dikkat çektiğim üzere, Türkiye entelektüel hayatı ve siyasal kültürüyle Avrupa'ya çok daha yakın. Bunu anlamak için Avrupa dillerinden çevrilmiş olan kitaplara, üniversitelere, okul müfredatlarına bakmak bile yeter. Düzenlenen gösterilerin tarzı ve çıkış noktaları da -en azından benim kanıma göre- bunu doğruluyor. Askeri diktatörlük İspanya, Portekiz, Yunanistan ve Türkiye'de vardı. ABD'nin müttefik ülkelerdeki diktatörlüklerinden uzaklaştığı bu dönemde Türkiye de bu eğilimden faydalandı. Ancak yeni rejim ve özellikle de büyük [kabadayılık taslayan] Başbakan eski usullerle işleri idare edebileceğini sanıyor. Erdoğan'ın projesi, NATO'nun 'ılımlı İslam' söylemini kullanarak kendisinden bir anti-Atatürk inşa etmek. [İslami muhafazakârlığın Türkiye'deki gerçek sorunları bir model olarak çözebileceği görüşü, bırakın Mısır'ı ve Tunus'u, artık Türkiye'de bile zavallıca yapılmış bir şakaya benziyor.]

[Bu hareketi 'Türk Baharı' olarak adlandırabilir miyiz? Ve niçin?]

[Bu deyişi ağzınıza sakız edip durmayın. Yeterince can sıkıcı.]

[Bu hareketin de kışa dönme ihtimali var mı? Bundan kaçınmak için ne yapılmalı?]

[Tarih bize bir hareketi aynı düzeyde belirsiz bir süre devam ettirmenin imkânsız olduğunu öğretiyor. Böyle bir ihtimali aklımıza bile getirmemeliyiz. Asıl mesele, ilk aşamadan sonra nasıl ilerleneceği. Ben daha önce birkaç öneride bulunmuştum. Yeni bir siyaset yaratmak için aşağıdan örgütlenmek gerek. Geniş ve birleşik bir hareket, bir siyasal platforma ihtiyaç duyuracak, ki önümüzde yıllarda bunun için mücadele etmeliyiz.]

[Bu hareket Ortadoğu'yu nasıl etkileyecek?]

[Suriye Dışişleri Bakanlığı geçenlerde yurttaşlarına mevcut kargaşalıktan ve baskılardan dolayı Türkiye'ye gitmemelerini salık verdiğinde, bu en iyi ihtimalle tam bir hicivdi ve sorunuza da cevaptır. Ankara'da Tayyip Erdoğan'ın kişilik kültü bana bir parça Mübarek'i ve Esad'ı hatırlattı.]

[Son olarak, mesajınızda, "Girişiminizin tonunu düşürün, ama hâlâ orada olduğunuzu göstermek için," diyorsunuz. Neyi kastettiğinizi biraz açabilir misiniz? Protestolar nasıl devam etmeli?]

[Benim kastettiğim, hareketin -siyasal açıdan değil ama taktik açıdan- geçici bir geri çekilmeye karar vermesinin daha iyi olacağıydı.]

Bu direnişten siyasal bir hareket çıkabilir mi? [Böyle bir hareket çıkmalı mı yoksa sizce bir sivil direniş hareketi olarak mı kalmalı?]

İlerlemenin en güzel yolu, buradan yeni bir siyasal hareketin çıkması... [Türkiye gerçek muhalefeti olmayan bir ülke, zira muhafazakâr İslamcılık ile muhafazakâr milliyetçilik neo-liberalizm konusunda, NATO konusunda, medyanın sıkı biçimde kontrol edilmesi konusunda, gazetecilerin hapse atılması (Türkiye bu alanda altın madalya sahibi) konusunda görüş birliği içinde.] Ortada bir boşluk var. Erdoğan'ın demagojisi kimi çalışma arkadaşlarını yabancılaştırdı.

[Toplumsal bakımdan muhafazakâr, siyasal bakımdan prensip sahibi olmayan, ekonomik bakımdan birkaç işkoluna bağımlı ve askeri bakımdan NATO'nun gözde İslamcıları olan iktidar partisi, sokaklardan yükselen sesleri görmezlikten geldi. Şehirlerde haykırılan gerçekler hükümetin hiç hoşuna gitmiyor olabilir, ama o sesler resmi medyanın paralı köşe yazarlarının, televizyon ankormenlerinin bala bulanmış tonlarından çok daha değerli. Peki, rejimin seçtiği o 60 'âkil adam' ne yapıyor? Onların kolektif vicdanları öldü mü?]

8
TÜRKİYE, NATO, İÇ VE DIŞ İLİŞKİLER*

Öncelikle beni bu konuşmayı yapmaya davet ettiği için SALT İSTANBUL'a teşekkür ederim. Bazen, gerçekleri konuşabileceğimiz ve sesimizi duyurabileceğimiz tek yerin güzel sanatlar galerileri, edebiyat festivalleri ve bu tür kuruluşların düzenledikleri organizasyonlar olduğu bir zamanda yaşıyoruz. Çünkü, böyle konuşmaları Batı dünyası ve çevrelerinde bulunan daha resmi arenalarda yapmak çok daha zor.

Bildiğiniz üzere bu konuşma, burada yer alan bu muhteşem gösterimi, Türkiye sınırlarında yaşayan Kürt

*) Tarık Ali'nin bu konuşması 5 Nisan 2013 günü İstanbul'da SALT Galata'da yapılmıştır. Konuşma Evrim Gençay tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir.

halkını anlatan çok güçlü ve sanat değeri yüksek filmlerin gösterimini konu alıyor. Ve bu benim konuşmamın içeriğiyle doğrudan ilişkili, çünkü Türk hükümetinin liderleri bugün tek isteklerinin bütün komşularıyla barış içinde yaşamak olduğunu ifade ettiler.

Dolayısıyla bu gösterim bize, bu ülkede yaşanan güncel gelişmelerin, sadece komşularıyla değil, kendi halkının diğer katmanlarıyla da barış içinde yaşamayı umut eden birinin umutlarını ne ölçüde karşıladığını tartışmak açısından iyi bir fırsat tanıyor.

Sözlerime Türkiye'nin durumunu daha geniş bir bağlamda tanımlayarak başlamama izin verin. Çünkü bazen televizyonlarda izlediğimiz son görüntünün etkisine kapılıp, tam olarak ne olup bittiğini bağlamsallaştırmayı unutuyoruz. Oysa ki günün anlam ve öneminin 'bağlamsallaştırma'da yattığı bir dünyada yaşıyoruz. Çünkü Batı dünyası ve çevrelerinde ekranlarda gösterilen görüntüler genellikle ne olup bittiğini ve bunun sebeplerini anlamadan savaşı desteklemeye yönelik biçimde şekillendiriliyor.

20. yüzyılda yaşamış olan önemli tarihçilerden Eric Hobsbawm'ın, 'modern tarihin babası' olarak tanımladığı ve "O olmasaydı, tarih anlayışımız bugün olduğu yerde olamazdı," dediği, 14. yüzyılda yaşamış olan büyük düşünür ve Mağrip tarihçisi İbn-i Haldun'un harika yorumuyla başlıyorum. İbn-i Haldun değerli çalışması *Mukaddime*'de, hem Arap tarihinin kendi zamanı, yani

14. yüzyıla kadar olan sürecini anlatmış ve aynı zamanda bugüne değin uzanan kritiğini de yapmış, hem de tarihi anlamaya ve analiz etmeye yönelik bir metodoloji geliştirmeye çalışmıştır.

İbn-i Haldun'un saptamalarından biri, içinde yaşadığımız dünyayla da ilişkili ve yerindedir. Der ki: "Dünya pazarını belirleyen hanedan ve devlet, bilim ve sanat benzeri ürünleri cazip hale getirir. Ticaret ve fikirler, çoğu zaman her ikisi birlikte, kural koyucuların hizmetindedir. Bilmeliyiz ki, geçmişte yaşanmış, günümüze kadar gelmiş hikâyelerde ve bize ulaşan tarihi bilgilerde anlatıldığı üzere, bu pazarda talep gören, bütün diğer yerlerdeki pazarda da genel talebi oluşturur. Ne zaman bu pazar ve hanedan -bu pazarı günümüzün Amerikan imparatorluğu veya uluslararası topluluğun temsil ettiğini düşünebilirsiniz- bencil ve rekabetçi bir etki altında kalsa veya tiranlık ve sahtekârlık satıcıları tarafından aklı çelinse atıl ve değersiz hale gelir. Akıllı bir eleştirmen neler olup bittiğine baktığında hükme varırken birini inceleyip, diğerini takdir eder ama her zaman bir diğer yolu seçer."

Buradan şu anlamı çıkarmalıyız; önemli olan, gördüklerinize güvenmek yerine, gerçekte ne olduğunu anlamaya çalışmaktır. Bu tavsiyeye uyarak günümüzde ne olup bittiğine bakacak olursak, medyanın Arap Baharı olarak adlandırdığı sürecin başlangıcından iki yıl sonra

şu ânda neredeyiz? Bunları anlatıyorum, çünkü bence bu bilgiler olmadan ülkenizde neler olup bittiğine dair bazı şeyleri anlayabilmek mümkün değil.

İlk olarak gördük ki, Batı sürpriz bir şekilde Tunus ve Mısır'daki olaylar ve oradaki hükümetleri kurtarmak adına yapılan ancak bu konuda yaşanan başarısızlıklarla kuşatılmış durumda. Tabii bu sadece Arap Baharı'nın iki yıl önce başladığını kabul ettiğimiz durumda geçerli. Ben size bu değişim rüzgârının 1988 yılında Cezayir'de gerçekleşen büyük gösteriler ve grevlerle Mağrip'te başladığını kabul etmenizi öneririm.

Cezayir hükümeti bu olaylarla birlikte seçime gitmeyi kabul etmek zorunda kaldı ve İslami parti ilk turu büyük bir başarıyla geçtiğinde -ki ikinci turda bütün oyları silip süpürerek büyük bir zafer kazanacağı çok açıktı-, ilk turla ikinci tur arasında ABD tarafından desteklenen Fransız dışişleri bakanı Amerika'ya giderek, "Bu seçimin devam etmesine izin vermeyin, bunu durdurun," dedi ve seçim yarıda kesildi. Bütün ülke kandırıldığını biliyordu. Sonra ne oldu? İki-üç yıl süren bir iç savaşta yüzlerce binlerce insan öldü, birçok insana işkence edildi ve iki taraf da birbirine korkunç gaddarlıklarda bulundu.

Bahar daha başlangıcında parçalanmıştı. Neden? Çünkü ABD ve Avrupa'daki müttefikleri bunu bir sorun olarak görüyorlardı. İslam'la ve İslamcılık'la yapılanarak gerçekleşecek olan her şey onlar açısından soruna yol

açabilecekti. Bu süreçte başa gelebilecek bir İslamcı hükümetin başarısı bir dalga olarak otomatikman yayılıp Filistin'i desteklemeye varacaktı ve Amerika'nın İsrail'i en önemli konumda tuttuğu Ortadoğu politikasının bütün temelleri İsrail üzerinde oluşacak baskıdan dolayı çökecekti. Bu yüzden Cezayir seçimi engellendi.

Ancak daha sonra işler değişti. 11 Eylül'den sonra, Amerika Birleşik Devletleri eski dışişleri bakanı Condoleezza Rice, 'ılımlı İslam' adı verilen bir kavram geliştirdi. Sanırım bu Türkiye ziyaretinden sonra oldu, tam emin değilim. Ama bu kavram her halükarda ortaya atılacaktı. Ve sonrasında ne oldu? Gelişim süreçlerini durdurmanın yanlış olduğuna ve yeni kişilerle çalışarak onları kendi taraflarına çekmeye karar verdiler. Görülen o ki süreçleri durdurmak dışında bir yol daha vardı. Ve bunu sistematik bir şekilde uygulamaya koydular.

11 Eylül'ün ardından başlayan bu süreç çok önemli ve kritik bir aşamaya geldi. Mısır ve Tunus'taki ayaklanmalar Batılılara, sadece tutucu Hıristiyan Demokratik partiler değil, Hıristiyanlığın yer almadığı İslami partilerle de yol alınabileceğini gösterdi. Ve onları bunun mümkün olabileceğine ikna eden ülke Türkiye'dir.

Batılılar başlangıçta endişeliydiler, ancak yeni başa geçen Türk hükümeti, geçmişteki destekçilerinin de benimsediği birçok bakış açısını fiilen terk etmeye karar verdi. Hatırlatmak gerekirse, durum, ilk başta Irak'ta sa-

vaşa hayır deyip özellikle Erdoğan'ın parlamentoya girmesinin ardından hızla fikir değiştirilerek Irak'ın işgal edilmesinde birlik olunması önerisine kadar varmıştı. Taliban ve Irak'ta yaşayan Kürt halkı, Türkiye'de Amerikan birliklerinin bulundurulmasına izin verilmesine karşı çıktıkları için Bush'un kendilerini cezalandırmak istediğini söylemeleri üzerine bu durduruldu. Tek sebebi buydu. Dış politikayla uzaktan yakından alakalı ve iyi niyetli kamuoyu çalışmalarına dair bütün söylemler bir anda yok oluverdi. Afganistan'a Türk birlikleri gönderildi. Ve sizin büyük liderlerinizden biri, size bunu sadece barışı sağlamak için yaptıklarını açıkladı.

Hiçbir komutan bugün bu iddiayı kabul etmez. Neden? Çünkü Afganistan'da neler olup bittiğini çok iyi biliyorlar. Ekim 2001'de Afganistan'ın işgalinden bu yana on bir yıldır Afganistan'da durum gittikçe kötüleşti. Neden böyle oldu? Yayınlanan birçok yazıda, konuşmalarda yer aldığı üzere, burada anlaşılması gereken konu, farklı bir karakteristiğe sahip olan Afganistan halkının işgal edilmeyi hazmedememesidir. Birçok halk fiziksel ya da siyasal olarak işgal edilmekten rahatsız olmayabilir ama Afgan halkı hiçbir zaman bundan hoşnut olmadı.

19. yüzyılda İngilizler Afganistan'ı işgal etmeyi denediler ancak Afganlar kötü bir orduya sahip olmalarına rağmen onları ülkeden çıkarmayı başardılar. 1979'da Ruslar denediler, ki bu işgalin okullar, hastaneler inşa

edilmesi ve kadınlara eğitim verilmesi gibi birkaç olumlu tarafına rağmen, Afgan halkı işgal edilmek istemediklerini belirterek Rusların da ülkelerinden çıkmasını istedi ve Ruslar 1989 yılında organize bir şekilde geri çekildiler. Ve 11 Eylül'den sonra, NATO ve NATO tarafından desteklenen Amerika Birleşik Devletleri de aynı şeyi yapmaya karar verdi ve bu işgalin sonuçları on bir yıl sonra tamamen aynı şekilde seyretti.

Amerikalılar ülkeyi kontrol edemeyeceklerini, yapmak istediklerinin sadece kendilerine ihtiyaç duymadan ülkelerini yönetebilecek bir Afgan gücü oluşturmak olduğunu söylediler, ki bu doğru değildi. Ve ben bu konuyu yine yazılarımda gündeme getirdiğim üzere, eğer bu gruplara inanan ve askeri eğitim almak, silahlanmak için polis gruplarına ve askeri gruplara katılan insanların sizin tarafınızda yer alacağını sanıyorsanız rüya görüyorsunuz. Resmi polislerin ve orduların işgalci ordulara saldırdığı ve ciddi şekilde hasara uğrattığı, hatta birinde istihbarat operasyonunu tamamen yok ettiği olaylara tanık olduk. Çünkü tam olarak nerede olduklarını, işleyişi çok iyi biliyorlardı ve Afgan ordularına katılanlar da Afganlardı ve sadece işgalci kuvvetlere karşı savaşanlara destek veriyorlardı. Yani, sistem öyle çalışmıyordu.

Türkiye'ye gelince, bu ülke, tarihinde Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünün son günleri de dahil, Birinci Dünya Savaşı'nda Almanya'yı desteklemenin çok kötü

bir fikir olmadığı kanaatine varmıştı. Neredeyse her şeylerine mal olan bu karar, İngilizlerin Fransızlarla birlikte Ortadoğu'da bulunan Osmanlı topraklarını işgal etmelerine imkân tanımıştı. Bugün de kendimizi içinde bulduğumuz durumun kaynağı kısmen budur. Daha sonra, özellikle İkinci Dünya Savaşı'nın ardından başka bir Batılı ortağın yanında yer aldılar ve Kuzey Atlantik Anlaşması Organizasyonu olan NATO'nun sadık ve gururlu bir üyesi haline geldiler.

Bu yönelimin Türkiye'ye ve Türk insanına, yetmiş yıldır süren kötü niyetli ve çirkin bir Soğuk Savaş'ın parçası haline gelmekten başka ne faydası oldu? Sonra Soğuk Savaş sona erdi ve eski düşman komünizm yıkıldı. NATO'nun olayı neydi? NATO, Sovyetler Birliği var olduğu sürece tek bir savaşta bile yer almadı, bir kez bile. Komünizm çöktükten sonra NATO'yla ne yapılabilirdi? Yapılacak olan şey belliydi, NATO'nun devamını sağlamak ve onu gayet açık bir şekilde Amerika'nın dış politikasını oluşturacak bir maşa olarak kullanmak.

Bush bu konuda gayet açıktı: "Biz, imkânlarımız el veriyorken daha yaygın teknikler kullanmaya çalışıyoruz, Birleşmiş Milletler'i kullanıyoruz, orada bir sorunla karşılaştığımızda NATO'yu kullanıyoruz, orada da sorun çıkarsa kendimiz gidiyoruz. Bunun nesi yanlış?" dedi ve haklıydı; bu onların dış politikalarının işleyiş şekliydi. Yani Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana NA-

TO'nun fonksiyonu neydi, ülkeler neden NATO'ya üyeydiler ve neden AB üyesi olabilmek için NATO üyesi olmak neredeyse bir zorunluluk haline getirilmişti?

Türkiye bir istisnadır, çünkü onyıllardır zaten NATO üyesi olmasına rağmen AB'ye kabul edilmiyor. Dolayısıyla bu karar Türkiye'nin siyasal, toplumsal ve ekonomik gelişimine nasıl yansıdı? Bu ülkede solun güçlü bir akım olduğu zamanda, ülke içinden ve dışından müttefiklerle birlikte solu düşürmek, yenmek için her türlü diktatörlük, askeri diktatörlük, zorba diktatörlük ABD tarafından desteklendi ve sol yok edildi. Ve Türk ordusu sadece sol görüşlülere değil, ülkedeki azınlıklara da zalimce baskı uyguladı. Bu da size Türkiye'nin NATO üyesi bir devlet olmasının kendi gelişimi açısından hiç de sağlıklı olmadığını bir kez daha gösterdi.

Bu durum hâlâ devam ediyor. Neden? Bunun ülkeye ne faydası var ve devlete kimler yardım ediyor? Dış politikaya dair bu devlet temelli bakış açısı o zamandan beri sürekliliğini koruyor. Tabii ki Erdoğan, kendisine yöneltilen bütün eleştirilere rağmen nispeten akıllı bir politikacı, bunu inkâr etmeyelim. Zeki, kitlelerle nasıl iletişim kuracağını, bir kamuoyu/halkla ilişkiler operasyonunu nasıl yayacağını ve hiçbir temele dayanmayan şovlar yaratmayı çok iyi beceriyor. Davos'u bırakıp çıkıyor, nesi var, Davos'u bırakıp çıkan kim bugüne kadar zarar gördü? Türkiye liderinin Davos'tan çekip gitmesinin İs-

rail'i çok incittiğini mi sanıyorsunuz, hayır. Obama, Netanyahu'yu sıkıştırıp Kudüs'ten aradı, onu özür dilemeye zorladı ve Netanyahu da diledi. Ve bu birden Türkiye adına büyük bir zafere dönüştü. Oysa biliyorsunuz, sonuçları somutlaştırmak açısından bu çok yetersizdi.

İsrail'in sahip olduğu en kötü liderlerden biri olan Netanyahu'nun göstermelik bir özür dilemesinin sebebi birçok şey ifade ediyor. Peki, Netanyahu neden özür diledi dersiniz? Elbette ülkenizin oldukça doğrudan bulaştığı diğer bir savaş olan Suriye'deki gelişmeleri örtbas etmek için. Bunu söylerken benim Suriye'deki rejimi savunduğum akla gelmesin kesinlikle; ben son yirmi beş yıl boyunca Suriye'deki rejimin uygulamaları ve politikalarına çok defa karşı çıktım. Bunun ilki, Suriye yönetiminin bir önceki rejimi zalimce yok ederek bütün demokratları ve sosyalistleri bertaraf ettiği zamandı. 1. Körfez Savaşı'nda Suriye ABD'ye katıldığında da ben buna karşı çıktım. Kendi halkına baskı uyguladığında da; o zaman Batı dünyası bu rejimden çok hoşnuttu. Dolayısıyla, Esad rejiminin diktatörlük üzerine kurulduğunu söylemek benim açımdan çok zor değil. Ama bu rejimin kimler tarafından nasıl çökertildiği önemli bir konudur, fark burada.

Arap ülkelerindeki ayaklanmalara gelince, Tunus ve Mısır'da yaşananlara hazırlıksız yakalanan Batı dünyası bir kez daha herhangi bir sürprizle karşılaşmamaya ka-

rarlıydı. Peki, bunun için ne yaptı? Libya'da bir hareketlenme başladığı anda duruma el koyup, hemen sahte bir kampanya başlatarak propagandaya girişti ve dış merkezli bir figür olduğunu çok iyi bildiğimiz Kaddafi'nin Arap dünyasında önemli bir yeri olduğu ve üzerine düşeni yaptığı ilan edildi. Kaddafi, zarflarla giden bir sürü parayla Sarkozy'nin seçim kampanyasını fonladı. Oğlunun doktora yapması karşılığında London School of Economics'i fonladı; oradaki doktora gözetmenlerinden biri Obama'nın uluslararası ilişkiler danışmanlarına eğitim veren akademisyenler arasındaydı.

Kaddafi'yi böyle bir politika izlemeye teşvik ettiler çünkü Kaddafi onlara ülkeyi vaat etmişti. Özelleştirmeye ve yabancı sermayenin ülkeye girerek Libya sahil şeridini ele geçirmesine, her zaman yaptıkları gibi bir ülkeyi yok etmek için inşa ettikleri muhteşem otelleri yapmalarına izin vereceğini söylemişti. Kaddafi'den petrolü özelleştirmesini istediler, çünkü Libya'yı istiyorlardı. Kaddafi ise bu süreçte hep kaçak oynama yolunu denedi, çünkü bir tarafıyla yaptığının çok yanlış olduğunu biliyordu. Tabii bu kaçamaklar, ertelemeler Batı'yı kızdırdı ve kendisinden istenenleri yapmadığı için fırsat buldukları anda Kaddafi'yi devre dışı bıraktılar.

NATO, altı ay süreyle Libya'yı bombaladı ve kayıpların kesin rakamları hâlâ açıklanmadı, çünkü bildiğimiz üzere ölen Araplar sayılmıyordu. Irak'ta ölen neredeyse

1 milyonun üzerinde insanı da saymamışlardı. Aynı şekilde Libya'da hayatını kaybedenler de sayılmadı. Katliamı önlemek için ülkeye giren NATO, en iyimser tahminlere göre en az 15-20 bin kişiyi öldürdü. İşte orada yaptıkları buydu. Yani bir ülkede olup bitenler önemsiz olmadığı gibi, bunlar Irak'ın işgali ve yıllardır zaten süregelen yaptırımlarla Kuzey Irak'ta özerk bir bölge yaratılması gibi değişimlerle de bağlantılıdır. Dolayısıyla, Esad'ın ülkesindeki olumlu değişimi yaratmak için Suriyeli Kürtlere özerklik vermekten başka çaresi yoktu.

Ben, Türkiye'de de Türk devletinin Kürtlere karşı bu savaş durumunu sona erdirmesinden yanayım. Bu bir eşitlik savaşı değildir. Bu, devlet tarafından yürütülen ve en az 40 bin kişinin öldüğü bir savaştır. Artık bu savaşa bir son verilmelidir. Düzgün bir anlaşmanın sağlanabilmesi için anayasal bir kurumsallaşma şarttır. Sadece sözde kabul etmek yeterli değildir, ulusal azınlıkların belirli siyasal, kültürel ve bölgesel haklarının bulunduğu Türk anayasası içinde yer almalıdır. Üstelik bu sadece Kürtler için değil, bütün ulusal azınlıklar açısından geçerlidir. Sebepleri ve yol açtıkları sonuçlar ne olursa olsun, ancak o zaman bu adımın ileriye yönelik iyi bir işaret olduğunu söyleyebiliriz. Fakat bu henüz gerçekleşmedi.

Ben birkaç yıl önce Diyarbakır'ı ziyaret ettiğimde, ulusal çıkarlarına saplantılı ve bu uğurda Irak savaşına tekrar dönmek dahil her şeyi yapmaya hazır entelektüel

Kürt gençlerden oluşan bir seyirci kitlesiyle karşılaştığımda çok şaşırdım. Ve benim konuşmamın ardından o insanlarla bir saat süren çok hararetli bir tartışma yaptık. Onlara, bu üslûpla hiçbir zaman bir Kürt devleti olamayacaklarını, Irak'ta bile olamayacaklarını ve bunu hayal bile etmelerinin aptallık olduğunu söylediğimde sersemlediler. Bu zamanda, 21. yüzyıl dünyasında, bu bölgenin muazzam stratejik konumu sebebiyle, Ortadoğuda tam anlamıyla bağımsız bir ülke yoktur. Yani, Türkiye'den ayrılıp, ki bu argümanlardan biriydi, Irak'tan veya başka yerlerden de ayrılıp bir Kürt Devleti kursanız bile, bu Amerika ve İsrail'in hamiliği altında bir devlet olacaktır, bu çok açıktır. Çünkü Kürtlerin tamamı belirli bölgelerde yaşamıyorlar, unuttukları bu.

Irak'ta Bağdat'ın çeyreğinden fazlası Kürt, İstanbul'da tam sayıyı bilmiyoruz bile, 2-3 milyon, tam bilmiyorum ama İstanbul'da yaşayanlar da bu ölçekte bir rakam, Şam'da da durum aynı. Somut olan bir şey vardır ki, günümüzde 'bağımsızlık' kavramı çok katı bir kavram olarak kalmıştır. Benim gözümde cidden bir şey ifade etmez. Çünkü birinin diğerinden farkı yoktur, sonuçlar her zaman aynıdır. Her yerde gördüğümüz politikacılar gibi yaşayabilmek ve davranabilmekse konu, kendi yozlaşmış yandaşlarınız olur, İsviçre'de ve Karayipler'de özel banka hesaplarınız olur, her neyse, sahip olacağınız haklar bunlardır, daha fazlası değil.

Yapılacak en iyi şey buna izin verecek bir devletten özerklik talep etmektir ve müzakereler sonucu bu sağlanabilirse bu ileriye dönük olumlu bir adım olacaktır. Özür dileme meselesi, Türk kültüründe nasıl olduysa çok önemli bir hale geldi. Neden ilk adım olarak hükümet, Kürtler'den özür dileyerek "Yaşananlar için üzgünüz, bunu biz yaptık ve özür diliyoruz" demesin? Ama bunu yapmayacaklar, çünkü onlar bunun bir psikolojik yenilgi olduğunu düşünüyorlar, ki gerçekten değil. Bu, bir iyi niyet göstergesidir. Gelin birlikte çalışalım diyebilirsiniz, eğer gerçekten niyetiniz buysa İsrail'in size yaptığını siz de Kürtlere yapın.

Şimdi bu bölgede dünyanın biraz sallandığı ilginç günler yaşıyoruz. Mısır ve Tunus'ta olduğu gibi, seçimi kazanarak parlamentoya giren politik bir partiniz var. Müslüman Kardeşler gibi olan AKP açısından da durum aynı, biraz farklı ama tamamen farklı değil. Condoleezza Rice'ın 'ılımlı İslam' dediği ve bütün Ortadoğu ülkelerinde var olan sizde de olacak. Ve ABD bundan çok hoşnut. Ya bu ülkelerde yaşayan insanlar? Ne değişecek? Bu zamana kadar çok az şey değişti. Büyük bir endişeleri vardı, bunu şimdi biliyoruz.

Hatırlarsanız, Mısır seçimden sonra sonuçların açıklanması için bir hafta bekledi. Neden? Çünkü Mısır'daki ordu yardakçı aday Şefik'i çıkardı. Şimdi oyları nasıl aldığını karıştırmayalım ama yeterince oy aldı ve seçildi.

Ama bu oyların Müslüman Kardeşler tarafından yasadışı şekilde toplandığını söyleselerdi ve Amerika onları destekleseydi, sorunları olmayacaktı. Ayaklanmayı Amerika'nın desteğiyle bastıracaklar ve buna demokrasi diyeceklerdi. Ama söylemeliyim ki Amerikalılar Mısır ordusundan daha zeki çıktılar. Ve dediler ki, "Hayır, bunu kabul edin"

Amerikan basınından çok az, İsrail basınından büyük ölçüde okuduğumuz üzere, o hafta Washington D.C. ile aralarında birçok görüşme yapıldı. Ve Mursi, İsrail'e karşı politikasını değiştirmeyeceklerini, Mısır tarafından önceden verilen sözlerin geçerli olduğunu söyledi. Gazze'den Mısır topraklarına uzanan tüneller Mursi tarafından kanalizasyon atıklarıyla tıkandı. Hamas'taki yoldaşlarına işte böyle yardım ediyorlardı. Ve şimdi Hamas'ın üzerindeki Mısır ve Türkiye baskısı birleşti, FKÖ adı verilen örgütü kabul et, ondan sonra pazarlık edelim dendi.

Bu arada şu çok endişe verici bir durum. Bunun uluorta söylenmesi çok üzücü ama belirtmeliyim ki, Filistin ulusal hareketi büyük bir yenilgiye uğradı, mağlup edildi. Çoğunlukla da, Oslo şartlarını kabul eden kendi liderlerince mağlup edildi. İsrail'in kendilerine bir şeyler vereceğini düşündüler ama ellerine daha fazla işgal edilmekten, daha çok anlaşmadan, daha çok şiddetten, daha çok istiladan başka bir şey geçmedi. Oslo, Filistinliler adına büyük bir felaket oldu. Politikacıları ve polisleri

giderek yozlaştı, zenginleşti ve İsrail ordusunun emirlerini uygulamaya koyuldu.

Hamas'ın seçilmesinin sebebi, insanların değişim istemesiydi. Ancak Hamas'ın stratejik planda ciddi bir değişim gerçekleştirme kapasitesi yok. Dolayısıyla Türk ve Mısır'lı dostlarınca bir şekilde uzlaşmaya itileceğini düşünüyorum, ki ben uzlaşmalara fayda sağladıkları sürece muhalif değilim.Ancak bir fayda sağlayacağını sanmıyorum. Sanırım bantustan'larla ilgili küçük sözler verildi; bunların hiçbir anlamı ve birbiriyle bağlantısı yok, tamamen birbirinden bağımsız şeyler. Bence olacak olan bu ve bunu bile anlamayacaklar.

Filistinliler ne önerirsiniz diyorlar. Bence gerçeği kabul etmek, bir hayal dünyasında yaşıyormuş gibi davranmaktan daha iyidir. Bir Filistin yönetimi yok, hiçbir zaman olmadı. İsrail, Filistin yönetimini dağıtarak inisiyatifi ele geçirdi ve Filistinliler, "Nerede yaşıyorsak oranın vatandaşıyız, bu dünyanın sorunu bizim değil, biz sadece yaşadığımız yerin vatandaşıyız, bu tek bir devlet olunmasını gerektiriyorsa tek bir devlet oluruz," dediler. Ne var ki İsrail yüksek komuta heyeti tek bir devlet fikrine karşı çıktı, çünkü İsrail ordusu demokrasi istemiyordu.

İsrail' de yaşayan Filistinlilere eşit haklar ve imkânlar tanınmıyor, bunu biliyoruz. Bu yüzden tecrit ve yaptırımların olduğu boykotlar daha popüler hale geliyor. Yahudi kökenli olan eski bir Güney Afrika'lı devlet bakanı

Ronnie Kasrils, Güney Afrikalı siyahları Filistin ve İsrail'e karşı savunduğunda bu insanlar şoka girdiler ve bunun şu anda acı çektikleri durumdan daha da kötü olduğunu söylediler. Afrika Ulusal Kongresi (ANC) şimdi BDS (Boykot, Dışlama ve Yaptırımlar) hareketini destekliyor. Ama kendi bölgelerinde hiçbir şey olmamış ve hayat önceki haliyle devam ediyormuş gibi davranıyorlar.

Bu durumda söylemeliyiz ki Arap Baharı çok hızlı bir şekilde kışa dönüştü. Her zaman çifte standart vardı; bu durum hiç değişmedi, son bulmadı. Bahreyn'deki ayaklanmalar da ABD tarafından desteklenen Suudi'lerce bastırıldı. Bu seçenek NATO açısından uygundu, çünkü orada Amerikan 7. Filosu'nun üsleri var. Anlaşmazlık mezhep kavgası kılığına sokuldu, Bahreyn sokaklarındaki bütün genç insanlar, "Biz ne Şiiyiz ne Sünni, biz Bahreynliyiz, Bahreyn'liyiz!" sloganları attılar. Suudi'lere göre bu, Şii'lerle Sünni'lerin savaşıydı ve arkasında da terör tehdidiyle karşı karşıya olduğu yalanını söyleyen Tahran vardı.

Oysa Irak'taki anlaşmazlıkları mezhep kavgasına çeviren de İran değildi, ABD'ydi. Amerikalılar Irak'a girdiler, bu ülkeyi işgal ettiler, orduya, sivil yönetime, ülkenin bütün temel yapısına varıncaya kadar her şeyi yok ettiler ve gücü dinci partinin ellerine verdiler. Bu, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından yapmadıkları bir şeydi. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Japonya'da gücü Hirohito'ya

geri devrettiler, çünkü o, komünizme karşı bir müttefikti. İtalya'da yüzde 70'i faşist olan bir yönetimi gerektiğinde komünizme karşı kullanmak amacıyla yerinde tuttular. Almanya istihbarat dairesini, içlerinden birisi kendi adamları olan ve ajanların nerede oldukları hakkında bilgi sağlayan Nazilerin kontrolü altında tuttular ve böylece Alman faşizminin temel yapısının yüzde 45-50'lik kısmını korumuş oldular. Yani, Irak bu ülkelerden daha mı kötüydü de ülkedeki her şeyi tamamen yok etmek zorundaydılar? Yaptıkları tam olarak bu.

Böylece Irak'ı istila edip yok ederek, İran'ı bölgenin çok güçlü bir oyuncusu haline getirerek, Şii'lerle savaşması için Türkiye, Suudi Arabistan, Katar ve Körfez devletlerinin de içinde bulunduğu bir Sünni bloku geliştirmeye başladılar. Bu ne işe yarayacak? Kimse bu hikâyeden tam bir anlam çıkaramıyor. İran, Afganistan'ın da Irak'ın da işgalini destekledi, çünkü düşmanları Saddam ve Taliban oradaydı. Bu tür dost düşman ayrımı yapan ulusal politikalar her zaman sizi sorunlara sürükleyecek gerici politikalardır. Oysa şimdi bu gelişmelerin sonucu olarak İran'ın kendisi bir hedef haline geldi.

İranlılar Amerika'yla bir anlaşma yapacaklarını sanıyorlardı ve bunun için hazırlanmışlardı. İsrail ise, nükleer meselelerden dolayı İran'la yapılacak her türlü anlaşmayı veto etti. Tabii nükleer meselelerde de çifte standart söz konusu. İsrail'in nükleer silahlanmasında

sorun yok, Pakistan ve Hindistan'ın nükleer silahlanmasında sorun yok, Çin'in nükleer silahlanmasında sorun yok ama İran'ın nükleer silahları olamaz. Neden?

İran, Fransa'dan ve İngiltere'den çok daha büyük bir ülke. Ben kimsenin nükleer silahlanmaya sahip olması taraftarı değilim ama herkes olabiliyorsa neden İran'ın da buna hakkı olduğunu inkâr ediyorsun? Kim oluyorsun da buna karar veriyorsun? Bu, şu anda merkezdeki konulardan biri. Söylemek zorundayım ki İran'ın doğrudan istila edileceğinden şüphe ederim, her zaman ettim. Çünkü böyle bir macera ABD açısından çok tehlikeli. İran'ı işgal ederek yok etmektense, müttefiklerini işgal ederek yok etmeyi isteyecekler. İlk olarak Suriye, iki kez Lübnan'ı ve Hizbullah'ı yok etme girişiminde bulundu ve bu girişimlerinde başarısız oldu. Muhtemelen derecesini düşürerek benzer girişimlerde bulunmaya devam da edecekler.

Görmemiz gereken, siyasal bağlam ve Türkiye'nin bu bağlamdaki rolü. Ki bana göre farklı politikacıların farklı geri çekilme tercihlerine rağmen Türkiye bu rolü uzun yıllar oynadı ve oynamaya da devam ediyor. Trajik olan, bugün yapılmaya çalışılana geçmişte Türkiye'nin çok güçlü bir şekilde karşı çıkmış olmasıydı, çünkü insanlar o zaman bunu görüyor ve anlıyorlardı. Küresel solun ve Türkiye'de solun etkin bir biçimde çöküşünden sonra birçok insan bunu göremez oldu ya da görmek istemiyor.

Şimdi, bir kısmı eski solculardan meydana geliyor olup, artık toplu bir bilinçte hemfikir olmuş, Bernard Henri Lévy taklidinden ibaret 63 âkil adamınız var; bu insanlar hükümetin danışmanları oldular. Bu çok trajik bir şey, gülünebilir de ayrıca, fakat aynı zamanda büyük bir trajedi. Üstelik bu bakış açısına ciddi, stratejik bir muhalefetiniz de yok.

Bu sadece Türkiye'de böyle değil; Türkiye şu ânda var olan siyasal modelin bir parçası. Bu ABD'de ve Avrupa'nın büyük bir kısmında var olan bir model. Demokrasi, politikaları değiştirmek yerine, politikanın yüzlerini değiştirmek anlamına geliyor artık. Yani, Mısır ve Tunus'ta insanların uğruna hayatlarını ortaya koydukları gerçek demokrasi anlayışı, büyük ölçüde altı oyulmuş bir süreç haline geldi. Günümüzde dünya bu bozulmaya tanıklık ediyor ve sonuçları hiç de iyi değil. Çünkü karşılarında bir muhalefet olmadan baştaki insanlar, Avrupa'nın bazı bölümlerinde örneklerini gördüğümüz üzere bütün hakları ellerinde tutuyorlar. Ve bu hükümetlere söylenen -merkez sağ ya da merkez sol, ben bunu mutlak merkez olarak adlandırıyorum-, yeterince ileri gitmedikleri, hâlâ birkaç göçmene izin verildiği ve onların atılması, dışlanması gerektiği. Yani, bariz yabancı düşmanlığı.

Savaşlar ve savaşlarda desteklenen şiddet, mutlak sağın eseridir. Avrupa ülkelerinden biri olan Yunanistan'da, bütün bu olanlara karşı başlayan büyük hareket-

le birlikte yapılanan ve son seçimde neredeyse kazanmasına ramak kalan Syriza partisinin ortaya çıkmasıyla, Avrupa'nın bütün büyük liderleri tek tek Yunanistan'da boy göstererek, halkı Syriza'ya oy vermemeleri yolunda ikna etmeye çalıştılar. Syriza'nın başa geçmesinin, ekonomilerinin yok edilmesine yol açacağını söyleyerek halkı korkuttular. Yine de Syriza, sağ koalisyona dahil olmasına yetecek kadar bir oy yüzdesiyle seçimden çıktı.

Bu arada, Avrupa liderlerinden hiçbiri Yunan faşizminin yükselişine tek bir gönderme bile yapmadılar. Ben buna Yunan faşizmi diyorum, çünkü Altın Şafak grubu faşisttir. Onların da gamalı hacı vardır ve Hitler'in iyi bir insan olduğunu, iyi şeyler yaptığını söylemekten çekinmezler. Pakistanlı Müslüman göçmenleri hedef alarak İslamiyet'in medeniyetin bir parçası olamayacağını, bunu bildiklerini, çünkü 'medeniyet' kelimesini kendilerinin icat ettiklerini söylediler. Bütün bu saçma sapan konuşmalar bitmeksizin devam ederken bütün vaktini Syriza'ya saldırmakla geçiren Avrupa medyası çığrından çıktı.

Syriza partisi liderine dünyada takdir ettiği bir lider olup olmadığı sorulduğunda, "Evet var, Venezuela lideri Hugo Chavez," karşılığını verdi. Gerçek bir politikacıya ulaşmaları için uzun bir yol gitmeleri gerekiyordu. Ve medya tamamen çılgına döndü, çünkü Avrupa'nın ve ABD'nin gözünde Hugo Chavez bir öcüydü.

Sonuç olarak, buna karşı savaşmaktan başka yapabileceğimiz bir şey yok. Yapabileceğimiz tek şey, insanların er ya da geç ne olup bittiğini anlamasını, yeni hareketlerin başlamasını ve yeni partilerin ortaya çıkmasını umut etmek. Ama bir şeyden eminim, ihtiyacımız olan şey, on beş-yirmi kişiden oluşan, birbirine benzeyen ve vaktini birbiriyle kavga ederek geçiren sol bağnaz gruplar değil, hiçbir zaman ihtiyacımız olan bu olmadı. Eğer bir şeylerin değişmesini istiyorsak, Syriza gibi, Güney Amerika'daki Bolivarcı hareket gibi çok daha fazla sayıda geniş tabanlı ve solcu partilere, hareketlere ihtiyacımız var.

Bugüne kadar Arap dünyasında böyle bir şey olmadı, umarım olur. Mısır'da birçok insan, şu anda var olan hükümete muhalefet. Ama bunu durduk yere değiştiremezsiniz. Bu seçimle gelmiş ve gayet popüler bir hükümet, bunu yenmek için sadece sokaklarda değil, seçim yoluyla getireceğiniz alternatiflerle parlementoda da bir değişim gerçekleştirmelisiniz. Bu durum değişmediği sürece sadece seçim yoluyla mücadele edebilirsiniz. İşimizin kolay olduğunu söylemiyorum ama bence bu ileriye dönük yapabileceğimiz tek şeydir.

Teşekkür ederim.

* * *

Soru: *Bugün Amerika ve Amerika'nın ekonomi politikalarının etkisi nedir? Malum, düşüşte bunlar. Ve kamuo-*

yu artık dünyadaki dengenin farkında. İşsizliğin nasıl büyütüldüğünün de. Bu konuda söyleyebileceğiniz bir şey var mı?

Bana göre ABD şu anda fena durumda değil. Yine de birçok liberal sol ekonomist aksini yapmalarını söylese de de bunu yapmıyorlar. İdeolojileri olan neo-liberalizmden ayrılmıyorlar. Anaakım ABD'lilerce kaleme alınan kitaplara baktığınızda, örneğin bir tanesi Wall Street bankalarının yöneticileriyle konuşuyor, adını hatırlamadığım bir tanesi 2008'deki krizle ilgili sorumluluğu üstlerine aldıklarını söylüyorlar –çünkü sorumluydular. Suçlanacak kişinin kendileri olduğunun farkındalar. Politikacılar onlara arka çıktı.

Obama seçilmesinden kısa zaman sonra onlara, "Bu durum değişmeyecek," dedi. Obama onlara, "Orospu çocukları sizsiniz ve empoze ettiğimiz regülasyonlar bunlar," dedi ve onlar da Obama'yı durduramadıklarını söylüyorlar. Arkadaşları hiçbir bankanın iflas etmeyeceğini, vs. söylemiş. Çok şaşırmışlar. ABD aslında eski çizgisinden pek ayrılmadı. Devlet harcamaları hâlâ askeri harcamalara yoğunlaşmış durumda. Demem o ki, dünyanın neredeyse 90 ülkesinde askeri üsse sahipler. Soğuk Savaş sırasında sahip olduklarından çok daha fazla bir rakam bu.

Kısacası, ABD hegemonyası henüz ciddi bir zorlukla karşılaşmış değil. Bu onların bu işi yürütme biçimi, çün-

kü ekonomik bakımdan bazı ayarlamalarla dünyanın merkezi şu an Doğu'ya doğru kayıyor. Çin, dünyanın ucuz mallarının en büyük kısmını üretiyor. Hatta bazen çok da ucuz olmayanların büyük kısmını. Derin, baskın ekonomik bir güce sahip ama askeri bir güce sahip olmak gibi bir niyetleri yok, elbette kendi topraklarını korumak haricinde.

Oysa, ABD'nin kendi hegemonyasını korumasının tek yöntemi, askeri eylem. İşte bu yüzden, Çin'le çok ciddi biçimde ticaret yapan Afrika kıtasının ellerinden kaçmaması için büyük bir hamle içindeler. Mesela, birinin suikastine dair kaybolan belgeler bir anda her yerde tekrar ortaya çıkmaya başlıyor. Birkaç yıl evvel Yemen'deydim. Bu ülkeyi görmek istemiştim. Güney Yemen'de bir yer vardı ama insanlar gitmekten çok korkuyorlardı; ben mihmandarımla birlikte gittim. Burada El-Kaide'nin birçok Amerikan silahı ve paraya sahip olduğunu söylüyorlardı.

Gidince kasabanın önderlerine sordum. Dürüst olun, bana söyleyebilirsiniz, yazmayacağım, El Kaide'nin gücü nedir? Birbirlerine baktılar, sonra bana ve gülmeye başladılar. Bu kasabada El-Kaide yok ki dediler. Japonların ortaya koyduğu hikâyeler buradan gelmiyor mu diye sorduğumda bir tanesi kulağıma eğilip, "El Kaide'nin karargâhı nerede, biliyor musun?" diye fısıldadı. "Beyaz Saray'da."

Bu eylemleri provokasyon doğurmak, korku yaratmak ve ABD'den para almak için kullandılar. İnsan öldürmek ve bunu kullanmak bu ülke açısından sıradışı bir durum değil. Ya da Rusya'da binaları patlatmak ve bunu Çeçenlerin üstüne atmak alışıldık tezgâhlar. Bir önceki Başbakan'a kaç El Kaide militanı bulunduğunu sorduğumda, "En fazla 200," dedi. O halde ABD'nin buradaki varlığı bir şaka olmalıydı. O da bana, "Bu senin fikrin," diye cevap verdi. Ben de ne dediğini aktarmayacağımı söyledim. İşleyişleri bu şekilde oluyor. Hiçbir şey öğrenmiyorlar, Avrupalılar gibi.

Avrupa tam anlamıyla berbat bir komünite. Bütün o küçük devletler, Hırvatistan, vd. Onlar ne ki, koloniler. Her yıl kırmızı şallarla "İyi ki doğdun AB" diye şarkılar söylüyorlar. Birçoğuna sordum. Kendilerini kolonide yaşıyormuş gibi hissettiklerini söylediler. Liderleriyle, Sırbistan'ıyla, Slovenya'sıyla, Hırvatistan'ıyla tamamıyla bozgun içinde, hiçbir şey yapmayan politikacılardan oluşuyorlar. İzlanda'daki, İtalya'daki, İspanya'daki çöküş... Bunlardan hiçir şey öğrenmediler.

Türkiye bazı açılardan kendini şanslı saymalı AB'de olmadığı için. AB'de olmamak tek başına yeterli değil. Bir ülke kendi başına bağımsız olmayı öğrenmeli. Bu birliğin yapısının ve finansal mimarisinin nasıl bozulduğunu bilmiyorum. On yılda mı bozuldu, bilmiyorum.

Soru: *PKK ile Erdoğan arasındaki anlaşmaya, müzakere sürecine yüklendiniz. Size göre bu müzakarelerin arkaplanında ne yatıyor olabilir? Bu sekterliğin Kürt hareketine getireceği fayda ne olabilir? Ana elementlerin güçleneceğini ve dinin tekrar bir çatışma noktası olabileceğini düşünüyor musunuz?*

Aslında bu durum değişir. Anlaşmanın ne olduğuna, nasıl yapıldığına, olup olmadığına bağlı tabii ki. Diyarbakır'da geçen haftaki büyük gösteri mesela. Kürtlerin ne kadar öfkeli olduklarını gösteriyordu. Hiçbir şekilde çözümü ele alamayacaklarını düşünüyorlardı. PKK, Avrupa'daki bu yoldan geçen birçok gruptan yalnızca biri. IRA, Bask ayrılıkçıları... Söz konusu örgütlerin her biri birbirlerine benziyorlar ama ayrılar da. Bir noktaya ulaştıklarında ya da silahlı mücadeleye devam edemez duruma geldiklerinde silahı bırakıyorlar; aslında silahlı mücadeleye devam etmek örgütlenmenin toplumsal karakterinin ta kendisini etkiliyordu. Yani şiddet ana faktör oluyordu, ideoloji ya da politik amaçlar değil.

Bütün gruplar bunu yapmaya başladılar ve çöktüler. Bask grubu ETA, bu yüzden nüfusun büyük bölümünün desteğini yitirdi. Bu arada İspanya merkez yönetiminin Bask'lara verdiği özgürlükler örnek teşkil ediyor örneğin. Daha fazlasını alabilirlerdi ama yine de ellerinde çok şey var. Eğer bütün bunlar Türkiye'nin Suriye'yle girme-

ye çalıştığı savaşla bağlantılandırılırsa, Öcalan'ın Suriye Kürdistan'ına bir grubuyla giderse ne olacağını kimse bilemez. Kürtler arasındaki sekterleşmenin sonuçlarını kimse bilemez ama yapmamız gereken, birileri bunun olmasını isterken, olmamasını ümit etmek.

Dediğim bu, siyaset ve strateji ısınıyor. Bu benim Kürtlerden duyduğum şey ve daha önce söylediklerimi tekrarlamak istemiyorum. Türk anayasası Kürtlerin haklarının garantisi olmalı. Peki, olacak mı? Bilmiyorum. Ama asıl önemli olan nokta şu ki, bir kâğıt parçası imzalamak hiçbir anlama gelmiyor. Anayasal değişikliklerle güvence altına alınmadıkça hiçbir anlama gelmiyor.

Ancak bu seviyede Türk devletinin, Fransız cumhuriyetçiliğine göre modellenen şekli değişebilir. Fransız cumhuriyetçiliği tek başına büyük bir krizler kurumu bu arada. Bu ülkedeki düşmanlık hem silahlara hem de 2. Dünya Savaşı'ndan bu yana Fransa'ya gelen göçmenlere yönelmiş halde. Fransızlar için bir anda Fransa'daki Müslümanlar ciddi bir mesele haline geldi. Büyük bir konu haline geldi çünkü bunu kullanıyorlar. Fransız sekülerliğinin tanımının ise bazen Müslüman olmayan her şey olduğunu düşünüyorum. Bir Hıristiyan, bir Yahudi olabilirsin, kiliseye gidebilirsin, kuru kafa ya da haç takabilirsin, ancak Müslümansanız, hatta seküler bir Müslümansanız bile aslında seküler değilsinizdir, çünkü Müslümansınızdır. Ve bu kabul edilemez bir durum.

Soru: *Hepimizin bildiği gibi, ekonomik bloklar günümüzün gerçeği. Sizin görüşünüzde içinde bulunduğumuz ekonomik duruma bir alternatif var mı?*

En ilginç deneyim, siyasal deneyim, çok sayıda ülkenin federasyon ya da buna benzer bir oluşum meydana getirmek amacıyla olmaksızın, ancak ortak bir ekonomi politiği ve ortak bir dış politika başlığı altında birleştiği Güney Amerika'da gözlendi. Bu ülkeler arasında Bolivya, Venezuela, Ekvador, Nikaragua ve uzun bir süre içinde bulunan Küba yer alıyordu. Bir de çok az bir oranda Brezilya. Brezilya, Bolivarcı ekonomik politikayı kabul etmedi.

Bu ekonomik politikalar benim görüşüme göre kitle hareketiyle desteklenmiş sol sosyal demokrat politikalardı, dolayısıyla onlar devleti, devletin servetini, ücretsiz okullar, ücretsiz üniversiteler, ücretsiz kütüphaneler, ücretsiz tesisler, ücretsiz barınma (bazı durumlarda uygulanamayan), nüfusun yarısı ya da daha fazlasının yararına kullandılar. Petrol satışlarından elde edilen para nasıl kullanıldı? Arap ülkeleriyle karşılaştırın, eğer dünyanın geri kalanını Müslüman bir dünya olarak eğitecek petrolleri olsaydı bunu yapmazlardı. Yapmazlardı, çünkü Amerika Birleşik Devletleri devleti tarafından etkin bir biçimde savunuluyor ve kendi ağlarına dahil ediliyorlar. Kimse Suudi Arabistan'daki bahardan bahsetmiyor, ki bu baharın etkisi çok sert ve hızlı olabilirdi.

Bitirirken, Ahmet Tonak'ın ilettiği ekonomi sorusuyla ilgili son bir şey eklemek isterim. Ortada bir illüzyon var, şimdilerde Türkiye'de güvendeyiz, Avrupa çöküyor, orada işler yolunda değil ama biz gayet iyi gidiyoruz düşüncesi. Bu açık bir illüzyon. Türkiye ekonomisinin son kırk yılına bakarsanız çöküşler ve çıkışlarla dolu, hangi hükümetin görevde olduğunun hiçbir önemi olmamış. Avrupa'yı etkileyen sistemsel olağanüstü durumların çoğu Türkiye'yi de etkileyecek. Birkaç ay evvel Kıbrıs'ta'ydım. Onlar da biz öyle olmayız, bizim başımıza kötü bir şey gelmez diyorlardı ve birkaç ay içinde çöküş başladı. Dolayısıyla, ekonomik açıdan özgüvenli olmak pek akıllıca bir tutum değil.

Tarık Ali

HAKİKAT KAZANACAK!

"Sevgili dost, sevgili yoldaş Nâzım Hikmet,

"Sen öleli çok oldu, biliyorum. İkimiz de ölümden sonra herhangi bir şey olduğuna inanmıyoruz, o yüzden öyle bir buluşmayı hayal etmek bile aptalca. Senin kemiklerin Moskova'daki mezarında gömülü. Ama bir gün nâşın ülkene dönecek. Bir gün. Gömülmek isteyeceğin yere. Gezi Parkı'nda mütevazı bir mezarın olacak belki...

"Şimdi bu yıl, 2013'te, senin ülkende, iktidara seçimle gelen bir demagog, seçimin kendisine yurttaşlarının çıkarlarını ayaklar altına alma hakkını verdiğini sandı. Fakat balonu İstanbul'da patladı. Bu şehrin yurttaşları kendi parklarının yıkılması kararına meydan okudular ve kendilerinin söylediği gibi, ufacık bir fidandan dev bir ağaç yetişti...

"Sevgili Nâzım Hikmet, eğer bu isyana sen de tanık olsaydın, kalemin hemen burada uygulanan vahşetlere karşı işlemeye başlardı ve yazdığın her yeni şiirin, internetten çabucak eylemcilere ulaşırdı; onlar da senin şiirlerini gür seslerle birbirlerine ve bütün dünyaya okurlardı...

"Mücadele asla sona ermedi. Bu yüzden sana bir süre sonra yeni ve daha uzun bir mektup daha yazabilirim, haberin olsun."

541419
AYR
0541

agora kitaplığı • 416
ISBN 978-605-103-213-9
9 786051 032139
gezi broşürleri • 3